

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

*Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի խորհրդի
09.08.2011 թ. թիվ 203-Ա որոշմամբ*

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՆԱԸՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

(Գնանի հաշվենկություն)

2011 թ. 2-րդ եռամսյակ

Բովանդակություն

1. Համառոտագիր	4
2. Գնաճի զարգացումներ	6
2.1. Գնաճն ըստ ապրանքների և ծառայությունների խմբերի, բնականոն գնաճ	6
<i>Գնաճի տատանումների վիճակագրական վերլուծություն</i>	<i>7</i>
2.2. Գնաճի նպատակի իրագործում	11
3. Գնաճի գործոններ	14
3.1. Արտաքին միջավայր	14
3.2. Վճարային հաշվեկշիռ	21
3.2.1. <i>Ընթացիկ հաշիվ</i>	<i>21</i>
3.2.2. <i>Կապիտալի և ֆինանսական հաշիվ</i>	<i>23</i>
3.3. Տոկոսադրույքներ, փոխարժեք և դրամավարկային զարգացումներ	24
3.3.1. <i>Տոկոսադրույքներ</i>	<i>24</i>
3.3.2. <i>Փոխարժեք</i>	<i>27</i>
3.3.3. <i>Դրամավարկային զարգացումներ</i>	<i>29</i>
3.4. Համախառն պահանջարկ և առաջարկ	31
3.4.1. <i>Համախառն պահանջարկ</i>	<i>31</i>
3.4.2. <i>Համախառն առաջարկ</i>	<i>35</i>
3.5. Աշխատանքի շուկա	36
3.6. Ներմուծման գներ և արտադրողների գներ	37
3.6.1. <i>Ներմուծման գներ</i>	<i>37</i>
3.6.2. <i>Արտադրողների գներ</i>	<i>38</i>
3.7. Գնաճի սպասումներ	39

1. ՀԱՄԱՌՈՏԱԳԻՐ

2011 ԹՎԱԿԱՆԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՌԱՄՍՅԱԿԻ ՓԱՍՏԱՑԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակը բեկունճային էր գնաճային միջավայրի մեղմացման առումով: Հատկանշական է, որ դրան նպաստեցին ինչպես ներքին միջավայրի զարգացումները, այդ թվում՝ տարեսկզբին ԿԲ-ի կողմից իրականացված դրամավարկային պայմանների խստացման քաղաքականությունը, այնպես էլ՝ տնտեսության արտաքին հատվածի զարգացումները: Մասնավորապես, եռամսյակի սկզբում միջազգային շուկաներում դրսևորված տատանումներից հետո և՛ պարենային, և՛ հումքային ապրանքների գները հարաբերականորեն կայունացան, իսկ մի շարք ապրանքատեսակների գները նույնիսկ որոշակիորեն նվազեցին: Միաժամանակ, ներքին պահանջարկի դանդաղ տեմպերով վերականգնմամբ, իրականացված զսպողական հարկաբյուջետային ու դրամավարկային քաղաքականությունների ազդեցությամբ և գյուղատնտեսության ոլորտում ապրանքների առաջարկի ավելացմամբ պայմանավորված՝ ներքին միջավայրից բխող գնաճային ճնշումներ չդրսևորվեցին:

Ներկայացված միջավայրում երկրորդ եռամսյակի ավարտին 12-ամսյա գնաճը կազմել է 8.5%՝ նախորդ եռամսյակի ցուցանիշի համեմատ նվազելով շուրջ 3 տոկոսային կետով, ընդ որում՝ պարենային ապրանքների գների աճի նպաստումն ընդհանուր գնաճին կազմել է 7.3 տոկոսային կետ, որից գյուղատնտեսական ապրանքների գների աճի նպաստումը՝ 4.2 տոկոսային կետ, ներմուծված պարենային ապրանքներինը՝ շուրջ 3.0 տոկոսային կետ: Ոչ պարենային ապրանքների գների և ծառայությունների սակագների աճի նպաստումները 12-ամսյա գնաճին համապատասխանաբար կազմել են 0.5 և 0.8 տոկոսային կետ:

Հաշվի առնելով 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում արդյունաբերության և ծառայությունների ճյուղերում ակնկալվածից բարձր տնտեսական ակտիվությունը (ՏԱՑ-ի հունվար - հունիս տ/տ աճ 4.5%)՝ 2011թ. հունվար - հունիս ժամանակահատվածում, ըստ ԿԲ գնահատումների, կարճաճաճողի տ/տ համեմատաբար բարձր՝ 3.9 - 5% տնտեսական աճ¹: Աճը հիմնականում կապահովվի արդյունաբերության և ծառայությունների ճյուղերում կանխատեսվող համապատասխանաբար տ/տ շուրջ 15% և 4.2% աճով:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակի ընթացքում պաշտոնապես գրանցված գործազրկության միջին եռամսյակային մակարդակը նվազել է՝ արտահայտելով աշխատուժի նկատմամբ պահանջարկի ավելացումը: Նույն ժամանակահատվածում անվանական աշխատավարձերի աճը համահունչ է եղել աշխատանքի արտադրողականության աճին: Արդյունքում՝ տնտեսությունում մեկ միավոր արտադրանքին բաժին ընկնող աշխատուժի ծախսերի էական փոփոխություն տեղի չի ունեցել: Այսպիսով կարելի է փաստել, որ երկրորդ եռամսյակում միավոր աշխատուժի ծախսերի փոփոխության ազդեցությունը գնաճի վրա եղել է չեզոք:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում մասնավոր հատվածի ծախսումները նախորդ տարվա համեմատ ավելացել են մոտ 6%-ով: Պետական ծախսումներն իրական արտահայտությամբ նվազել են մոտ 9%-ով, իսկ ներքին պահանջարկը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ ավելացել է 4%-ով: Մասնավոր ծախսումների կազմում մասնավոր սպառումն աճել է շուրջ 7%-ով, իսկ մասնավոր ներդրումների ծավալները նախորդ տարվա համեմատ ավելացել են 2.5%-ով:

Ըստ գնահատումների՝ 2011 թվականի երկրորդ եռամսյակի ընթացքում մասնավոր ծախսումների աճի արդյունքում չեզոքացել է մասնավոր ծախսումների և վերջիններիս պոտենցիալ մակարդակի միջև ձևավորված ճեղքը, որն առաջացել էր 2009 թվականին՝ ճգնաժամի հետևանքով: Նշված զարգացումների պայմաններում մասնավոր հատվածի ծախսումները գնաճի վրա ունեցել են չեզոք ազդեցություն:

¹ Տե՛ս «Դրամավարկային քաղաքականության ծրագիր. 2011 թ. 3-րդ եռամսյակ», «Համախառն առաջարկ» բաժնում՝ ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային) կանխատեսման հավանականությունների բաշխման գծանկարի 90% հավանականության միջակայքը:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում համախառն պահանջարկի, հետևաբար՝ նաև գնաճի վրա հարկաբյուջետային քաղաքականությունը (ըստ հարկաբյուջետային ազդակի գնահատված ցուցանիշի) կանխատեսված չեզոքի փոխարեն ունեցել է 3.1 տոկոսային կետ զսպող ազդեցություն: Դա պայմանավորված է եկամուտների 1.3 ընդլայնող և ծախսերի -4.4 զսպող ազդակներով:

Ընդհանուր առմամբ, առաջին կիսամյակում իրականացված հարկաբյուջետային քաղաքականությունը մասամբ չեզոքացնելով 2010 թ. տարեվերջի ընդլայնող ազդեցությունը՝ համախառն պահանջարկի վրա ևս ունեցել է զսպողական ազդեցություն:

Ներքին պահանջարկի և աշխատանքի շուկայի՝ վերը նշված զարգացումների պայմաններում, տնտեսությունում 2011 թվականի երկրորդ եռամսյակի ընթացքում նկատվել են գնանկումային ճնշումներ, որոնք, ըստ ՀՀ ԿԲ գնահատումների, կազմել են 0.4 - 0.6 տոկոսային կետ:

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում համաշխարհային և ներքին տնտեսությունների զարգացումների ներքո ընթացիկ հաշիվը բարելավվել է: Մետաղների միջազգային գների բարձր մակարդակի պահպանման պայմաններում արտահանման աճը գերազանցել է սպասումները: Ներմուծման ցուցանիշը նույնպես գերազանցել է սպասումները, ինչը հիմնականում պայմանավորվել է մասնավոր սպառման առաջանցիկ աճով: Ըստ գնահատումների՝ ապրանքների ներմուծման իրական ծավալները նվազել են գնային ցուցանիշների՝ կանխատեսվածին համահունչ լինելու պարագայում: Միևնույն ժամանակ, համաշխարհային տնտեսության աճի պայմաններում տրանսֆերտների բարձր աճը շարունակվել է: Նշված զարգացումների արդյունքում ընթացիկ հաշվի պակասուրդը երկրորդ եռամսյակում նվազել է տ/տ 50.6 մլն ԱՄՆ դոլարով և կազմել 317.0 մլն ԱՄՆ դոլար: 2011թ. առաջին կիսամյակում ընթացիկ հաշվի կշիռը ՀՆԱ-ում բարելավվել է և կազմել 19.0% (նախորդ տարվա առաջին կիսամյակում՝ 23.3%):

Վերոնշյալ զարգացումներով էլ պայմանավորվել են երկրորդ եռամսյակում գնաճի նպատակի իրագործման ընթացքը և դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունները: Երկրորդ եռամսյակի սկզբում՝ հիմնականում արտաքին հատվածում դրսևորվող ռիսկերի և կանխատեսվող հորիզոնում դեռևս գնաճի թիրախի գերազանցման գնահատականների պայմաններում, ԿԲ-ն, թերևս ավելի դանդաղ տեմպով, բայց շարունակել է խստացնել դրամավարկային պայմանները: Սակայն արդեն մայիս-հունիս ամիսներին ակնհայտ դրսևորվեցին գնաճային միջավայրի կայունացման և նույնիսկ որոշակի մեղմման միտումներ: Միաժամանակ, տարեսկզբին վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի բարձրացման և իրացվելիության կառավարման համադրված քաղաքականությունը ցանկալի արդյունքներ ունեցավ նաև ֆինանսական հատվածի մյուս տոկոսադրույքների վրա: Այս ամենը հիմք էր տալիս ենթադրելու, որ առկա են գնաճի տեմպերի՝ կանխատեսվածի համեմատ առաջանցիկ տեմպերով նվազման նախադրյալներ: Նկարագրված միջավայրում և փաստացի գնաճի նվազման միտումների պայմաններում ԿԲ-ն մայիսից դադարեցրել է դրամավարկային պայմանների խստացումը՝ փոխարենը վարելով չեզոք դրամավարկային քաղաքականություն:

Երկրորդ եռամսյակում դրամավարկային քաղաքականության զարգացումները հիմնականում համահունչ են եղել ակնկալվող սցենարին: Այսպես, փողի զանգվածը երկրորդ եռամսյակում ավելացել է 4.5%-ով, դրամային զանգվածը՝ 6.5%-ով, իսկ փողի բազան՝ 2.7%-ով: Չնայած տարեսկզբից դրամավարկային պայմանների աստիճանական խստացմանը, երկրորդ եռամսյակում շարունակվել է վարկավորման ծավալների բարձր աճը՝ 8.7%, որի կառուցվածքում այս եռամսյակում արձանագրվել է դրամով և արտարժույթով վարկերի գրեթե հավասարաչափ աճի տեմպ՝ 8.7%, այդուհանդերձ, բացարձակ արտահայտությամբ, դեռևս գերակշռում են արտարժույթով տրամադրված վարկերը:

2. ԳՆԱԾԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐ

2.1. ԳՆԱԾՆ ԸՍՏ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՄԲԵՐԻ, ԲՆԱԿԱՆՈՆ ԳՆԱԾ

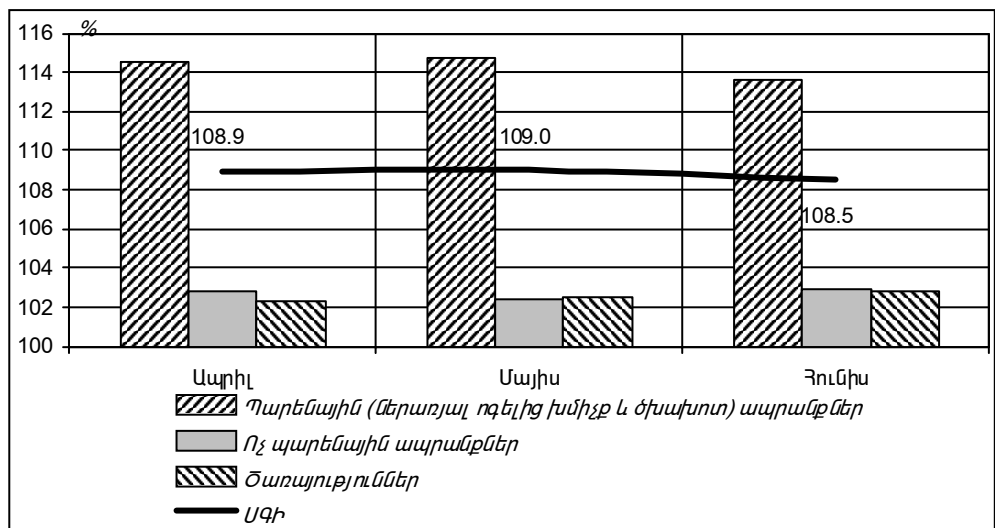
2011 թ. հունիսին, 2010 թ. հունիսի նկատմամբ, գրանցվել է 8.5% գնաճ, ընդ որում՝ պարենային (ներառյալ ոգելից խմիչք և ծխախոտ) ապրանքների գները բարձրացել են 13.6%-ով, ոչ պարենային ապրանքներինը՝ 2.9, ծառայությունների սակագները 2.8%-ով՝ նպաստելով գնաճի ցուցանիշին համապատասխանաբար 7.3, 0.4 և 0.8 տոկոսային կետերով:

Աղյուսակ 1

Գնաճին նպաստած հիմնական ապրանքախմբերը

Նպաստումը գնաճի ցուցանիշին (տոկոսային կետ)	Ապրանքախմբեր	Գների փոփոխություն (%)
Պարենային ապրանքներ		
1.8	Հացամթերք	16.8
1.1	Սիրգ	29.7
0.9	Կաթնամթերք	22.1
0.9	Սսամթերք	9.0
0.9	Բանջարեղեն և կարտոֆիլ	14.6
0.6	Կենդանական և բուսական յուղ	19.9
0.4	Ձու	31.3
0.4	Սուրճ, թեյ, կակաո	11.3
0.1	Շաքարավազ	13.6
Ոչ պարենային ապրանքներ		
0.3	Անձնական օգտագործման մեքենաներ և վառելանյութ	13.2
0.1	Հագուստ և գործվածք	3.2
Ծառայություններ		
0.5	Բուժսպասարկման ծառայություններ	12.5
0.4	Տրանսպորտի ծառայություններ	12.7
0.1	Հանրային սննդի ծառայություններ	6.5
0.1	Կենցաղային բնույթի ծառայություններ	4.4
-0.1	Կապի ծառայություններ	-1.1
-0.1	Բնակարանային, կոմունալ ծառայություններ	-0.7

Սպառողական գների ինդեքսը 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում, 12-ամսյա կտրվածքով՝ ըստ հիմնական ապրանքային խմբերի և ծառայությունների

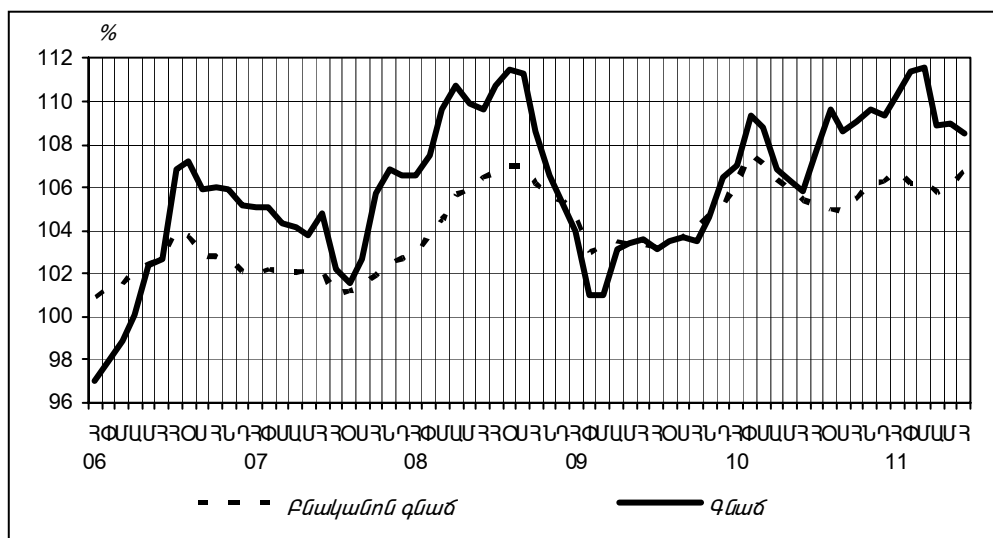

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում սպառողական գների ինդեքսը նախորդ եռամսյակի վերջի նկատմամբ նվազել է 1.6%-ով, ընդ որում՝ պարենային ապրանքների գները նվազել են 3.1%-ով (նպաստումը գնաճին՝ -1.66 տոկոսային կետ), ծառայությունների սակագները՝ 0.04%-ով (նպաստումը գնաճին՝ -0.01 տոկոսային կետ), իսկ ոչ պարենային ապրանքների գները բարձրացել են 1.2%-ով (նպաստումը գնաճին՝ 0.18 տոկոսային կետ):

2011 թ. հունվար-հունիս ժամանակահատվածում, 2010թ. հունվար-հունիսի համեմատ, գնաճը կազմել է 9.9%, ընդ որում՝ 2010 և 2009 թթ. համանման ցուցանիշները համապատասխանաբար կազմել էին 7.3 և 2.7%: Գնաճի 9.9% ցուցանիշը պայմանավորվել է պարենային ապրանքների գների 14.8%, ոչ պարենային ապրանքների գների 3.1% և ծառայությունների սակագների 5.0% աճով, որոնց ազդեցությունը գնաճի ընդհանուր ցուցանիշի վրա համապատասխանաբար կազմել է 7.9, 0.5 և 1.5 տոկոսային կետ:

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում բնականոն գնաճի 12-ամսյա ցուցանիշը կազմել է 6.72%: Այդ ցուցանիշի վրա մեծ ազդեցություն են ունեցել «Տավարի միս» (նպաստումը՝ 0.8 տոկոսային կետ), «Պանիր տնական (կովի կաթից)» (նպաստումը՝ 0.7 տոկոսային կետ), «Զուլ» (նպաստումը՝ 0.6 տոկոսային կետ), «Օդային տրանսպորտով ուղևորների միջքաղաքային փոխադրման ուղեվարձ» (նպաստումը՝ 0.6 տոկոսային կետ), «Հիվանդանոցների վիրաբուժական բաժանմունքների ծառայություններ» (նպաստումը՝ 0.4 տոկոսային կետ), «Կարագ» (նպաստումը՝ 0.4 տոկոսային կետ), «Պանիր Չանախ» (նպաստումը՝ 0.3 տոկոսային կետ), «Բենզին» (նպաստումը՝ 0.3 տոկոսային կետ), «Շաքարավազ» (նպաստումը՝ 0.2 տոկոսային կետ), «Պանիր Լոռի» (նպաստումը՝ 0.2 տոկոսային կետ), «Բուսական յուղ (արևածաղկի)» (նպաստումը՝ 0.2 տոկոսային կետ) ապրանքատեսակները²:

Գնաճի և բնականոն գնաճի շարժը 2006 - 2011 թթ.
(%, նախորդ տարվա նույն ամսվա նկատմամբ)

Գնաճի տատանումների վիճակագրական վերլուծություն

Սպառողական գների ինդեքսի և սպառողական զանբյուլի առանձին ապրանքախմբերի գների ինդեքսների փոփոխությունների ուսումնասիրման և դրանց տատանումները պայմանավորող գործոնների բացահայտման նպատակով 2008 թվականի հուլիսից մինչև 2011 թվականի հունիս ժամանակահատվածի համար տարանջատվել և գնահատվել է վիճակագրության տեսության մեջ ընդունված երեք բաղադրատարրերի (տրենդի, սեզոնայնության և պատահական տարրի) ազդեցությունը³:

Հաշվարկները ցույց են տալիս, որ 2008թ. հուլիսից 2011թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածում **ՍԳԻ**-ի վրա սեզոնայնության բաղադրատարրի ազդեցությունը կազմել է 60.6%, պատահական բաղադրատարրինը՝ 35.8% և

² Բնականոն գնաճի հաշվարկման մանրամասն մեթոդաբանությունը ներկայացված է «ՀՀ կենտրոնական բանկի բանբեր. 2008 թ. 1-ին եռամսյակ» պարբերականում, «Բնականոն գնաճի հաշվարկման մեթոդաբանությունը ՀՀ-ում. Արտաքսման և ծշգրտման եղանակ» վերլուծական նյութում:

³ Հաշվարկների մեթոդաբանությունը նկարագրվել է «Գնաճը Հայաստանի Հանրապետությունում. 1999 թ. 2-րդ կիսամյակ» պարբերականում:

տրենդային բաղադրատարրի ազդեցությունը՝ 3.6%, ընդ որում, 2007թ. հուլիսից 2010թ. հունիս ժամանակահատվածի նկատմամբ նվազել է սեզոնայնության բաղադրատարրի (15.7%-ով) և աճել պատահական (12.4%-ով) և տրենդային բաղադրատարրերի ազդեցությունները (3.3%-ով):

Պարենային ապրանքների գների ինդեքսի վրա 2008թ. հուլիսից 2011թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածում սեզոնայնության բաղադրատարրի ազդեցությունը կազմել է 69.5%, ընդ որում՝ 2007թ. հուլիսից 2010թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածի նկատմամբ այս բաղադրատարրի ազդեցությունը նվազել է 13.0%-ով: Նույն ժամանակահատվածում ավելացել են պարենային ապրանքների գների ինդեքսի վրա պատահական և տրենդային բաղադրատարրերի ազդեցությունները՝ համապատասխանաբար 7.4 և 5.5%-ով:

Ոչ պարենային ապրանքների գների ինդեքսի վրա 2008թ. հուլիսից 2011թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածում պատահական բաղադրատարրի ազդեցությունը կազմել է 64.7% (2007թ. հուլիսից 2010թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածի նկատմամբ այդ բաղադրատարրի ազդեցությունը նվազել է 4.2%-ով), իսկ սեզոնային բաղադրատարրի ազդեցությունն աճել է 7.0%-ով՝ կազմելով 35.1%:

Ծառայությունների գների ինդեքսի վրա 2008թ. հուլիսից 2011թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածում սեզոնայնության և պատահական բաղադրատարրերը գրեթե հավասար ազդեցություն են ունեցել՝ համապատասխանաբար 43.2 և 46.5%: 2007թ. հուլիսից 2010թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածի նկատմամբ սեզոնայնության բաղադրատարրի ազդեցությունը նվազել է 16.9%-ով, իսկ պատահական բաղադրատարրինը՝ աճել 12.2%-ով:

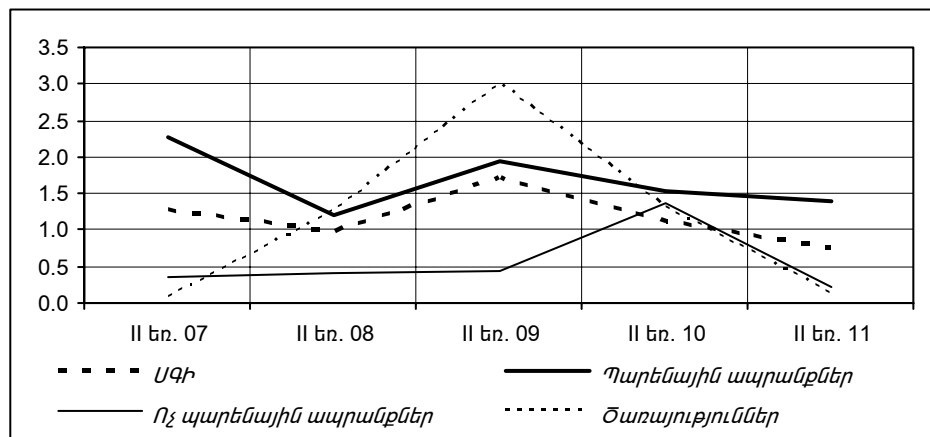
Ենթաապրանքախմբերի գների ինդեքսների վերլուծությունները ցույց են տալիս, որ 2008թ. հուլիսից 2011թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածում **սեզոնայնության բաղադրատարրի ազդեցությունը** ամենամեծն է եղել հետևյալ ենթաապրանքախմբերում՝ «Բանջարեղեն և կարտոֆիլ» (82.0%), «Միրգ» (72.6%), «Կրթության համակարգի ծառայություններ» (66.1%), «Կոշկեղեն» (58.3%), «Մշակույթի ապրանքներ» (58.2%), «Բնակարանային, կոմունալ ծառայություններ» (57.8%), «Կենդանական և բուսական յուղ» (56.0%): Նույն ժամանակահատվածում **պատահական բաղադրատարրի** ազդեցությունը մեծ է եղել հետևյալ ենթաապրանքախմբերում՝ «Խոհանոցային սպասք» (84.4%), «Ոսկերչական ապրանքներ» (80.0%), «Տեքստիլեղեն» (74.0%), «Մշակույթի ոլորտի ծառայություններ» (72.8%), «Իրավական և բանկային ծառայություններ» (72.4%), «Հանրային սննդի ծառայություններ» (72.4%), «Կենցաղային բնույթի ծառայություններ» (71.3%) և «Այլ կենցաղային ծառայություններ» (71.1%): 2008թ. հուլիսից 2011թ. հունիսն ընկած ժամանակահատվածում **տրենդային բաղադրատարրի** ազդեցությունը մեծ է եղել «Հացամթերք» (18.7%), «Բանջարեղեն և կարտոֆիլ» (16.1%), «Այգեգործական ապրանքներ» (12.9%), «Գեղահարդարման ապրանքներ» (11.4%), «Կենդանական և բուսական յուղ» (8.7%), «Գրենական պիտույքներ» (8.1%) ենթաապրանքախմբերում:

Գների ամսական ինդեքսների տատանումները պայմանավորող բաղադրատարրերի տեսակարար կշիռները (2008 թ. հուլիս - 2011 թ. հունիս) (%)

Անվանում	Տրենդ	Սեզոնայնություն	Պատահական տարր	Ընդամենը
ՍԳԻ (նախորդ ամսվա նկատմամբ)				
Պարենային ապրանքներ (ներառյալ ոգելից խմիչք և ծխախոտ)	3.6	60.6	35.8	100.0
Հացամթերք	5.7	69.5	24.8	100.0
Մսամթերք	18.7	29.5	51.8	100.0
Չկնամթերք	4.0	27.6	68.4	100.0
Կաթնամթերք	2.0	34.4	63.6	100.0
Չու	4.9	40.8	54.3	100.0
Կենդանական և բուսական յուղ	3.2	53.2	43.6	100.0

Միրգ	2.0	72.6	25.4	100.0
Բանջարեղեն և կարտոֆիլ	16.2	82.0	1.8	100.0
Շաքարավազ	0.2	54.7	45.1	100.0
Սուրճ, թեյ, կակաո	4.1	30.9	65.0	100.0
Հրուշակեղեն	1.2	38.6	60.2	100.0
Այլ մթերքներ	7.6	31.4	61.0	100.0
Ոչ ոգելից խմիչք	0.1	34.6	65.3	100.0
Ոգելից խմիչք և ծխախոտ	0.6	40.5	58.9	100.0
Ոչ պարենային ապրանքներ	0.3	35.1	64.6	100.0
Հագուստ և գործվածք	3.1	40.2	56.7	100.0
Կոշիկեղեն	0.0	58.3	41.7	100.0
Վառելիք	4.6	41.4	54.0	100.0
Կահույք	2.3	52.8	44.9	100.0
Գորգեղեն	0.9	42.2	56.9	100.0
Տեքստիլեղեն	0.0	26.0	74.0	100.0
Կենցաղային էլեկտրաապրանքներ	3.6	31.7	64.7	100.0
Խոհանոցային սպասք	4.3	11.3	84.4	100.0
Լվացող միջոցներ	6.6	34.5	58.9	100.0
Շինանյութեր	4.4	31.4	64.2	100.0
Այգեգործական ապրանքներ	12.9	46.2	40.9	100.0
Դեղամիջոցներ	6.0	32.6	61.4	100.0
Անձնական օգտագործման մեքենաներ և վառելանյութ	7.4	28.8	63.8	100.0
Մշակույթի ապրանքներ	1.2	58.2	40.6	100.0
Գրենական պիտույքներ	8.2	24.6	67.2	100.0
Գեղահարդարման ապրանքներ	11.4	17.8	70.8	100.0
Ոսկերչական ապրանքներ	0.3	19.7	80.0	100.0
Անձնապիտո ապրանքներ	4.3	25.1	70.6	100.0
Ծառայություններ	10.3	43.2	46.5	100.0
Կենցաղային բնույթի ծառայություններ	0.0	28.7	71.3	100.0
Այլ կենցաղային ծառայություններ	0.0	28.9	71.1	100.0
Բնակարանային, կոմունալ ծառայություններ	1.5	57.8	40.7	100.0
Բուժսպասարկման ծառայություններ	1.4	31.9	66.7	100.0
Տրանսպորտի ծառայություններ	0.3	30.3	69.4	100.0
Կապի ծառայություններ	6.4	32.2	61.4	100.0
Մշակույթի ոլորտի ծառայություններ	6.5	20.7	72.8	100.0
Կրթության համակարգի ծառայություններ	4.3	66.1	29.6	100.0
Հանգստի կազմակերպման ծառայություններ	3.6	45.5	50.9	100.0
Հանրային սննդի ծառայություններ	1.7	25.9	72.4	100.0
Իրավական և բանկային ծառայություններ	0.3	27.3	72.4	100.0

ՍԳԻ, պարենային ապրանքների, ոչ պարենային ապրանքների և ծառայությունների գների ինդեքսների տատանողականության գործակիցները 2007- 2011 թթ. երկրորդ եռամսյակներում

Սպառողական զների ինդեքսների տատանողականությունն ուսումնասիրվել է նաև յուրաքանչյուր ապրանքախմբի զների ամսական ինդեքսների տատանողականության գործակիցների օգնությամբ:

Գծապատկերից, որտեղ ներկայացված են ՍԳԻ-ի և ապրանքախմբերի տատանողականության գործակիցների շարժերը, ակնառու է, որ ՍԳԻ-ի և պարենային ապրանքների զների ինդեքսների տատանողականություններն ունեն նույնանման հետագիծ:

2011թ. երկրորդ եռամսյակում, 2010թ. երկրորդ եռամսյակի համեմատությամբ, նվազել է ՍԳԻ-ի տատանողականության գործակիցը՝ 1.1%-ից դառնալով 0.8%, այդ թվում՝ պարենային ապրանքների զների ինդեքսի տատանողականությունը նվազել է 0.1, ոչ պարենային ապրանքների զների և ծառայությունների սակագների ինդեքսներինը՝ 1.2-ական տոկոսային կետերով: 2011թ. երկրորդ եռամսյակում մեծ տատանողականություն են ունեցել «Բանջարեղեն և կարտոֆիլ» (14.3%, 2010թ. երկրորդ եռամսյակում՝ 9.4%), «Հանգստի կազմակերպման ծառայություններ» (4.3%, 2010թ. երկրորդ եռամսյակում՝ 1.1%), «Կրթության համակարգի ծառայություններ» (3.8%, 2010թ. երկրորդ եռամսյակում՝ 0.0%), «Մրգեր» (3.2%, 2010թ. երկրորդ եռամսյակում՝ 11.2%) ենթաապրանքախմբերը (տես աղյուսակը):

**Գների ամսական ինդեքսների տատանման գործակիցները 2007 - 2011 թթ.
2-րդ եռամսյակներում (%)**

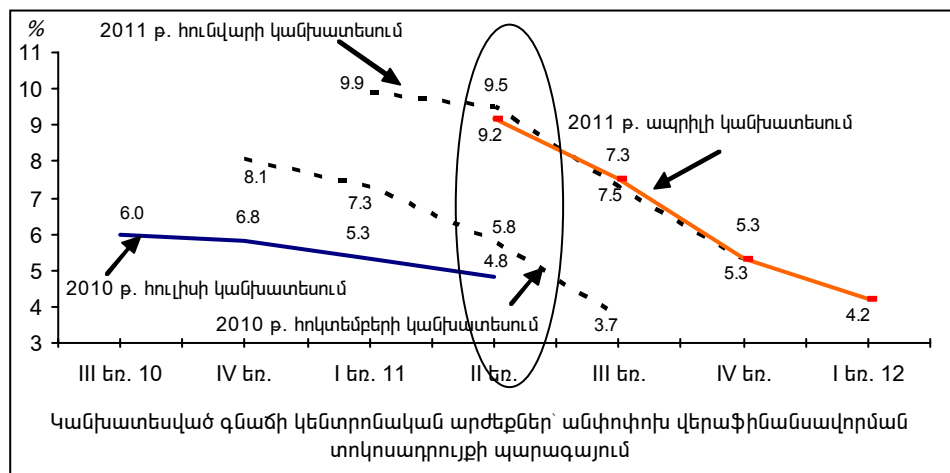
	II եռ. 07	II եռ. 08	II եռ. 09	II եռ. 10	II եռ. 11
ՍԳԻ (նախորդ ամսվա նկատմամբ)	1.3	1.0	1.7	1.1	0.8
Պարենային ապրանքներ (ներառյալ ոգելից խմիչք և ծխախոտ)	2.3	1.2	1.9	1.5	1.4
Հացամթերք	4.2	2.4	1.6	0.5	0.1
Մսամթերք	0.5	0.8	0.2	1.1	1.2
Չկնամթերք	7.0	2.5	15.0	4.5	0.4
Կաթնամթերք	0.2	0.1	0.3	0.2	0.6
Չու	2.8	2.7	3.9	3.8	0.2
Կենդանական և բուսական յուղ	0.1	2.1	2.4	1.8	1.3
Մրրց	7.9	10.7	13.1	11.2	3.2
Բանջարեղեն և կարտոֆիլ	17.0	4.9	9.3	9.4	14.3
Շաքարավազ	1.3	0.9	1.0	4.7	2.0
Սուրճ, թեյ, կակաո	0.2	1.8	1.7	0.1	2.3
Հրուշակեղեն	0.0	0.2	0.5	1.0	0.1
Այլ մթերքներ	0.0	3.7	0.3	0.6	0.1
Ոչ ոգելից խմիչք	0.1	2.6	0.0	0.2	0.1
Ոգելից խմիչք և ծխախոտ	0.0	0.2	0.2	0.3	0.0
Ոչ պարենային ապրանքներ	0.3	0.4	0.4	1.4	0.2
Հագուստ և գործվածք	0.1	0.3	0.6	0.6	0.3
Կոշիկեղեն	1.4	0.9	0.2	3.0	1.6
Վառելիք	0.2	1.7	0.8	0.1	0.5
Կահույք	0.1	0.1	1.2	0.4	0.5
Գորգեղեն	0.0	0.0	0.7	1.0	2.0
Տեքստիլեղեն	0.1	0.1	0.1	0.3	0.9
Կենցաղային էլեկտրաապրանքներ	0.4	0.4	1.1	0.1	0.4
Խոհանոցային սպասք	0.4	0.1	0.4	0.2	0.3
Լվացող միջոցներ	0.1	0.8	1.1	0.4	0.4
Շինանյութեր	0.1	1.0	2.6	1.2	0.4
Ալգեգործական ապրանքներ	0.4	0.8	0.7	0.8	0.7
Դեղամիջոցներ	0.1	0.4	4.7	0.7	0.2
Անձնական օգտագործման մեքենաներ և վառելանյութ	0.9	1.7	2.0	3.7	1.4
Մշակույթի ապրանքներ	1.5	0.9	3.8	0.8	1.6
Գրենական պիտույքներ	0.0	0.1	0.5	0.2	0.5
Գեղահարդարման ապրանքներ	0.3	0.2	1.6	0.4	0.8
Ոսկերչական ապրանքներ	0.3	3.5	1.1	0.4	3.1
Անձնապիտո ապրանքներ	0.0	1.2	0.9	0.3	0.2
Ծառայություններ	0.1	1.3	3.0	1.3	0.1
Կենցաղային բնույթի ծառայություններ	0.3	0.9	2.7	0.2	1.1
Այլ կենցաղային ծառայություններ	0.4	1.1	3.2	0.2	1.3
Բնակարանային, կոմունալ ծառայություններ	0.0	4.3	9.9	5.1	0.3
Բուժապասարկման ծառայություններ	0.1	2.8	0.6	0.4	0.8
Տրանսպորտի ծառայություններ	0.4	2.5	4.7	1.0	1.6
Կապի ծառայություններ	0.0	0.2	0.7	0.1	0.2
Մշակույթի ոլորտի ծառայություններ	0.5	2.7	2.6	0.1	0.9
Կրթության համակարգի ծառայություններ	0.0	0.1	0.0	0.0	3.8
Հանգստի կազմակերպման ծառայություններ	0.4	0.0	3.4	1.1	4.3
Հանրային սննդի ծառայություններ	0.1	1.6	0.4	0.1	0.3
Իրավական և բանկային ծառայություններ	0.0	0.6	0.1	1.2	0.4

2.2. ԳՆԱԾԻ ՆՊԱՏԱԿԻ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄ

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակը բնութագրվել է գնաճային միջավայրի որոշակի մեղմմամբ, որին մեծապես նպաստել են տարեսկզբից դրամավարկային պայմանների խստացման, պարտադիր պահուստավորման մեխանիզմի փոփոխության լազային ազդեցությունները, արտաքին աշխարհից ՀՀ տնտեսություն փոխանցվող գնաճային ճնշումների թուլացումը, հարկաբյուջետային քաղաքականության զսպող ազդեցությունը և նախորդ տարվա համեմատությամբ տեղական արտադրության գյուղմթերքների թողարկման ծավալների աճի պայմաններում դրանց գների ակնկալվող նվազումը: Այդուհանդերձ, նշված ոչ գնաճային ազդակների պարագայում, դեռևս պահպանվելու էր 12-ամսյա գնաճի բարձր մակարդակը՝ ներառելով 2010 թվականից փոխանցված՝ գյուղատնտեսական ապրանքների գների բարձր աճը, հիմնական պարենային ապրանքների միջազգային գների աճը, ամիսներ շարունակ գրանցված բարձր գնաճի երկրորդային ազդեցությունները և գնաճային սպասումները: Առաջիկա մեկ տարվա հորիզոնով գնահատվող արտաքին և ներքին մակրոտնտեսական զարգացումները և նախատեսված դրամավարկային քաղաքականության ակնկալվող ազդեցությունը վկայում էին այն մասին, որ գնաճային ճնշումները կթուլանան 2011-ի երկրորդ կեսից, և 12-ամսյա գնաճը միայն տարեվերջին կգտնվի տատանման թույլատրելի միջակայքի վերին սահմանին մոտ:

Նշվածի ներքո, նախորդող 12-ամսյա ժամանակահատվածի գնաճային միջավայրը և դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունները բնութագրվել են հետևյալ հիմնական առանձնահատկություններով: Ելնելով 2010թ. առաջին կիսամյակի գնաճի զարգացումներից, որը հիմնականում բնութագրվել է նվազողական վարքագծով՝ հուլիսին և հոկտեմբերին ՀՀ ԿԲ-ն 2011թ. երկրորդ եռամսյակի համար կանխատեսել է 12-ամսյա գնաճի համեմատաբար ցածր՝ համապատասխանաբար 4.8% և 5.8% մակարդակներ:

12-ամսյա գնաճի կանխատեսված ցուցանիշը

Սակայն, ի տարբերություն 2010 թ. առաջին կեսին ձևավորված համեմատաբար ցածր գնաճային միջավայրի, երկրորդ կիսամյակում գրանցվել է 12-ամսյա գնաճի կտրուկ բռնկում, որը առավելապես պայմանավորվել է դրսևորված առաջարկի շուկայի պարենային ու հումքային ապրանքների միջազգային գների և տեղական արտադրության գյուղմթերքների գների աճի ազդեցությամբ: Ձևավորված բարձր գնաճային միջավայրին տարեվերջին ավելացել են նաև բարձր գնաճից բխող երկրորդային ազդեցություններն ու գնաճային սպասումները՝ աստիճանաբար արագացնելով ներքին գնաճի տեմպերը: Արդյունքում, որպես կանոն գնանկումային երրորդ եռամսյակում գրանցվել է 0.2% գնաճ (վերջին 5 տարիների միջին ցուցանիշը կազմել է 3.0% գնանկում), իսկ չորրորդում՝ 4.4% գնաճ (վերջին 5 տարիների միջին ցուցանիշը՝ 3.4%)՝ տարին ավարտելով 12-ամսյա գնաճի 9.4% մակարդակով:

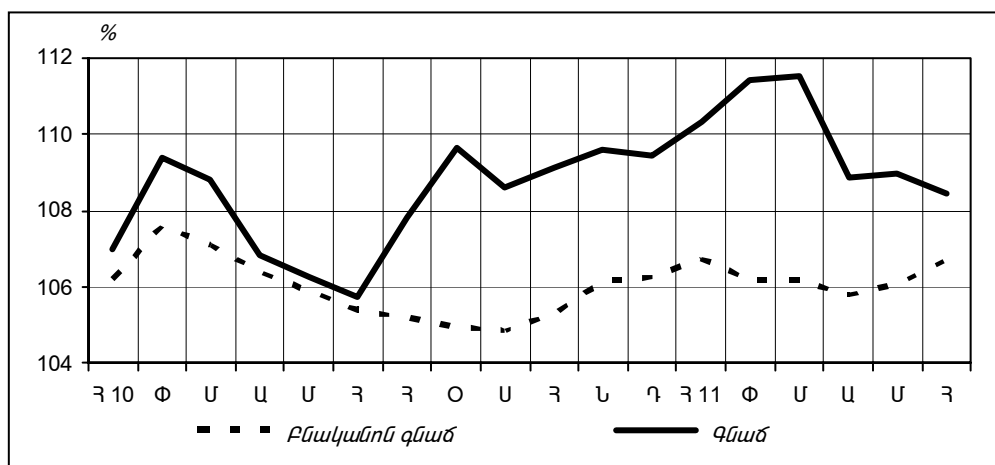
Չնայած առկա բարձր գնաճային միջավայրին, 2010թ. երկրորդ կիսամյակում ԿԲ-ն նպատակահարմար է համարել ձեռնպահ մնալ դրամավարկային պայմանների փոփոխությունից՝ հաշվի առնելով ստեղծված իրավիճակը, որում

գնաճային միջավայրը ձևավորվել է գերազանցապես առաջարկի գործոնների ազդեցությամբ: Հաշվի են առնվել նաև գնաճային միջավայրը մեղմող որոշ գործոններ՝ տարեսկզբից դրամավարկային պայմանների խստացումը, արտարժույթային շուկայի զարգացումները և ներքին պահանջարկի՝ դեռևս գնաճային ճնշումներ չառաջացնող դանդաղ վերականգնումը: Արդյունքում՝ հունիս-դեկտեմբեր ամիսներին ԿԲ-ն անփոփոխ է թողել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի մակարդակը՝ 7.25%, այդուհանդերձ, տարվա վերջին ամիսներին գնաճային ֆոնի ուժգնացման ներքո՝ իր հրապարակումներում հստակ ազդակներ է հաղորդել դրամավարկային պայմանների խստացման անհրաժեշտության վերաբերյալ:

2011թ. սկիզբին ևս պահպանվել է բարձր գնաճային միջավայրը, ինչի պարագայում ՀՀ ԿԲ կողմից արդեն 2011թ. հունվարին և ապրիլին արված կանխատեսումները 2011թ. երկրորդ եռամսյակի համար ճշգրտվել են աճի ուղղությամբ, համապատասխանաբար՝ 9.5% և 9.2%: Ընդ որում, հաշվի առնելով տարվա ընթացքում նախորդ տարի դրսևորված առաջարկի շուկի ազդեցության աստիճանական մարումն ու երկրորդ կեսից դրա վերացումը, ինչպես նաև առաջին կիսամյակում դրամավարկային պայմանների խստացման լազային ազդեցությունը, նախորդ եռամսյակների կանխատեսումների համեմատ դրանք ունեն մեկ տարվա հորիզոնում առավել արագ տեմպերով նվազման հետագիծ: Գնաճի բարձր մակարդակի կանխատեսումները հիմնավորված էին նաև Համաշխարհային բանկի պարենի ինդեքսի աճողական վարքագծով. 2010 թ. օգոստոսի տ/տ 5.5-ից սեպտեմբերին այն հասել է 14.0%-ի, այնուհետև տարեվերջին գրանցվել է ևս մեկ թռիչքային աճ՝ դեկտեմբերի վերջին կազմելով 25.3%, իսկ 2011թ. մարտի վերջին հասել է շուրջ 35.0%-ի:

Ներմուծված ու տեղական արտադրության պարենային ապրանքների գների բարձր աճով պայմանավորված առաջարկի շուկերի ազդեցությամբ և բարձր գնաճի երկրորդային ազդեցությունների ու գնաճային սպասումների հետևանքով, առաջին եռամսյակի կանխատեսումները գերազանցվել են: Արդյունքում՝ 2011թ. առաջին եռամսյակում գրանցվել է 5.2% գնաճ, և 12-ամսյա գնաճը կազմել է 11.5%՝ գերազանցելով նպատակային միջակայքի վերին սահմանագիծը 6.0 տոկոսային կետով: Փաստենք, որ արձանագրված բարձր գնաճին շարունակել է մեծ նպաստում ունենալ պարենային ապրանքների գների աճը՝ 8.3 տոկոսային կետ (ներքին գյուղատնտեսական ապրանքների գների աճի հաշվին՝ 5.4 և ներմուծվող պարենային ապրանքների գների աճի հաշվին՝ 2.7 տոկոսային կետ): Եռամսյակի ընթացքում ձևավորվել է նաև 12-ամսյա բնականոն գնաճի բարձր մակարդակ՝ մարտի վերջին կազմելով 6.2%:

Բնականոն գնաճի և ընդհանուր գնաճի 12-ամսյա ցուցանիշները

Երկրորդ եռամսյակում գնաճային միջավայրը որոշակիորեն մեղմվել է. ապրանքային ու հումքային միջազգային շուկաներում ձևավորվել է գների հարաբերական կայունություն, ինչն ուղեկցվել է նաև ներքին տնտեսության ոչ գնաճային զարգացումներով՝ հիմնականում պայմանավորված գների վրա աշխատանքի շուկայի ու մասնավոր ծախսումների՝ չեզոք և հարկաբյուջետային

քաղաքականության՝ զսպող ազդեցությամբ: Արդյունքում՝ երկրորդ եռամսյակի ընթացքում 12-ամսյա գնաճը նվազել է 3.0 տոկոսային կետով՝ հունիսի վերջին կազմելով 8.5%: Այնուամենայնիվ, պահպանվել է 12-ամսյա բնականոն գնաճի բարձր մակարդակ՝ 6.7%, ինչը հիմնականում նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցածր ցուցանիշի բազային էֆեկտի հետևանք է:

Բարձր գնաճային ֆոնի պայմաններում 2011 թ. սկզբից ՀՀ ԿԲ-ն աստիճանաբար խստացրել է դրամավարկային պայմանները՝ հունվար-ապրիլ ժամանակահատվածում բարձրացնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը 1.25 տոկոսային կետով: Հետագա երկու ամիսներին, հաշվի առնելով գնաճային միջավայրի մեղմման փաստացի միտումները և նախորդ տարվա համեմատությամբ տեղական արտադրության գյուղմթերքների արտադրության ծավալների աճի պարագայում դրանց գների նվազման ակնկալիքները, ԿԲ խորհուրդը գնահատել էր, որ գնաճային միջավայրի կրկին ընդլայնման հավանականությունը բավականին ցածր է, և ֆինանսական շուկայում ձևավորված տոկոսադրույքների միջոցով հնարավոր է առկա գնաճային միջավայրի զսպումը: Արդյունքում, առավել իրատեսական էր դառնում կանխատեսվող ժամանակային հորիզոնում $4\% \pm 1.5$ տոկոսային կետ տատանումների թույլատրելի միջակայքում 12-ամսյա գնաճի ձևավորումը:

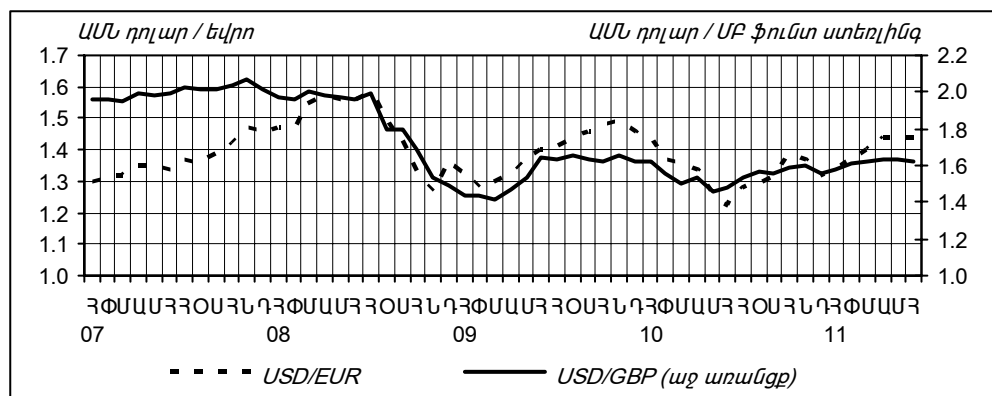
3. ԳՆԱԾԻ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ

3.1. ԱՐՏԱՔԻՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում շարունակվել է համաշխարհային տնտեսական աճի տեմպերի՝ դեռևս նախորդ եռամսյակից սկսված դանդաղումը և, ԱՄՆ նախնական գնահատումներով, 2011 թ. առաջին կիսամյակում համաշխարհային տնտեսական աճը կազմել է միջինը 4.1%: Արդյունքում, ԱՄՆ-ի՝ հունիսի կանխատեսումների համաձայն, 2011 թ. համաշխարհային տնտեսության աճի սպասվող տեմպերը կկազմեն 4.3% (0.1 տոկոսային կետով ցածր՝ ապրիլի կանխատեսումներից): Միևնույն ժամանակ, զարգացած երկրներում 2011 թ. կանխատեսվում է 2.2% տնտեսական աճ (0.2 տոկոսային կետով ցածր՝ ապրիլի կանխատեսման համեմատ), իսկ զարգացող երկրներում՝ 6.6% (0.1 տոկոսային կետով բարձր՝ ապրիլի կանխատեսման համեմատ): Ինչ վերաբերում է գնաճին, ապա պայմանավորված հիմնական ապրանքների միջազգային գների աճով, տարվա առաջին կեսին գնաճի տեմպերն արագացել են ինչպես զարգացած, այնպես էլ զարգացող երկրներում, ԱՄՆ նախնական գնահատումներով համապատասխանաբար կազմելով 2.5% և 6.5%, և, համաձայն ԱՄՆ կանխատեսումների, այն կշարունակի պահպանվել բարձր մակարդակում՝ զարգացած երկրներում կազմելով 2.6% (0.4 տոկոսային կետով բարձր՝ ապրիլի կանխատեսման համեմատ), իսկ զարգացող երկրներում՝ 6.9% (անփոփոխ՝ ապրիլի կանխատեսման համեմատ): Չնայած 2011 թ. երկրորդ կեսին սպասվում է համաշխարհային տնտեսության աճի տեմպերի ավելացում, սակայն համաշխարհային տնտեսական աճի նվազման ռիսկերը պահպանվում են: Դրանք վերաբերում են զարգացած երկրներում ֆինանսական և հարկաբյուջետային հատվածներում անհաշվելի ծախսերի առկայությանը և դրանցից բխող հիմնախնդիրների սրմանը, զարգացող երկրներում «գերտաքացման» նախանշանների դրսևորմանը, ինչպես նաև միջազգային ապրանքային շուկաների զարգացումներին (թեև վերջինից բխող ռիսկերը որոշակիորեն կրճատվել են, սակայն շարունակում են պահպանվել):

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում միջազգային ապրանքային շուկաներում դրսևորվել է գների էական տատանողականություն. ապրիլին արձանագրվել է գների զգալի աճ, մայիսին և հունիսին՝ դրանց նվազման և կայունացման միտումներ՝ հիմնականում պայմանավորված համաշխարհային տնտեսական ակտիվության որոշակի նվազմամբ: Ընդ որում՝ եռամսյակի ընթացքում գների կայունացման միտումներ են դիտարկվել ինչպես հունքային, այնպես էլ պարենային ապրանքների շուկաներում:

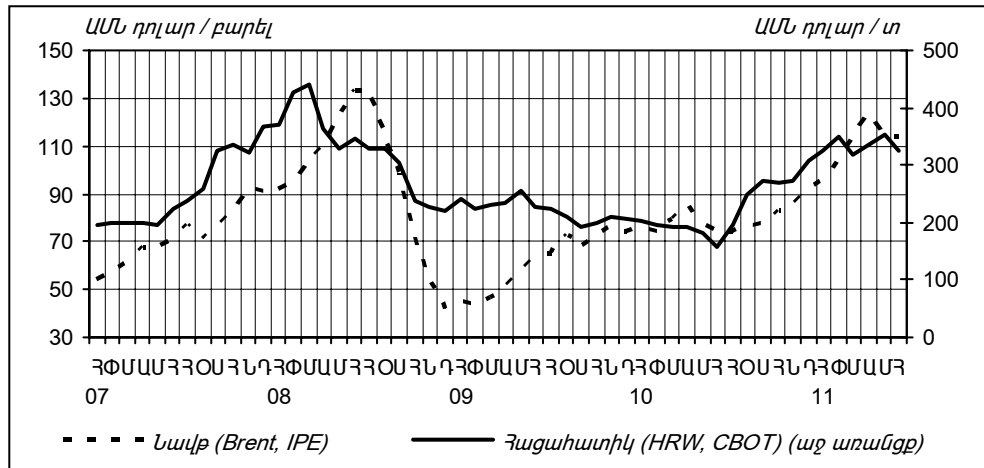
2011 թ. երկրորդ եռամսյակում ԱՄՆ դոլարը արժեզրկվել է

Եվրոգոտում պարտքային հիմնախնդիրների սրման, ինչպես նաև ԱՄՆ տնտեսական զարգացումների վերաբերյալ վատատեսական տեղեկատվության և սպասումների տարածման հանգամանքով պայմանավորված՝ ֆինանսական շուկաներում երկրորդ եռամսյակում արձանագրվել է ԱՄՆ դոլարի և եվրոյի փոխարժեքների էական տատանողականություն: Արդյունքում, տվյալ եռամսյակում ԱՄՆ դոլարը եվրոյի նկատմամբ միջինը արժեզրկվել է եռ/եռ 5.1%-ով՝ կազմելով 1.44 ԱՄՆ դոլար՝ 1 եվրոյի դիմաց (ԱՄՆ դոլարի տ/տ արժեզրկումը կազմել է 11.6%):

2011թ. երկրորդ եռամսյակում գրանցվել է նավթի միջազգային գների եռ/եռ 11.6 տոկոս աճ, և «Բրենթ» տեսակի հում նավթի մեկ բարելի միջին եռամսյակային գինը կազմել է 117.1 ԱՄՆ դոլար (տ/տ աճը կազմել է 48.8% տոկոս): Երկրորդ եռամսյակում արդյունաբերական մետաղների գները հիմնականում նվազել են՝ պայմանավորված համաշխարհային տնտեսական աճի տեմպերի որոշակի դանդաղմամբ, մինչդեռ թանկարժեք մետաղների գները պահպանվել են բավականին բարձր մակարդակներում: Այսպես, Լոնդոնի մետաղների բորսայում գնանշվող պղնձի գինը երկրորդ եռամսյակում նվազելով եռ/եռ 4.8 տոկոսով՝ միջինը կազմել է շուրջ 9178 ԱՄՆ դոլար՝ տոննայի դիմաց (տ/տ աճը՝ 30.6%), իսկ ոսկու միջին եռամսյակային գինը նախորդ եռամսյակի համեմատ ավելացել է 8.9%-ով՝ կազմելով 1509 ԱՄՆ դոլար՝ 1 տրոյական ունցիայի դիմաց (տ/տ աճը կազմել է 26.2%):

Երկրորդ եռամսյակում միջազգային ապրանքային շուկաներում դրսևորվել են գների կայունացման միտումներ

Պարենային ապրանքների գները 2011 թ. երկրորդ եռամսյակի ընթացքում հիմնականում կայունացել են: Այսպես, Զիկագոյի ապրանքահումքային բորսայում ցորենի եռամսյակային միջին գինը կազմել է շուրջ 8.8 ԱՄՆ դոլար՝ մեկ բուշելի դիմաց, ինչը նախորդ եռամսյակի միջին ցուցանիշը գերազանցել է 2.6%-ով, իսկ նախորդ տարվա նույն եռամսյակի ցուցանիշը՝ 91.1%-ով: ԱՄՆ գյուղդեպարտամենտի հուլիսի գնահատականների համաձայն՝ 2011/2012 մարքեթինգային տարում սպասվում է մոտ 662 մլն տոննա ցորենի բերք՝ նախորդ 2010/2011 տարում գրանցված շուրջ 648 մլն տոննայի փոխարեն (2.2% աճ): Կանխատեսվող պահանջարկի՝ 670 մլն տոննայի պարագայում ցորենի համաշխարհային պաշարները նախորդ տարվա համեմատ կնվազեն՝ կազմելով 182 մլն տոննա՝ նախորդ տարում գրանցված 190 մլն տոննայի փոխարեն: Բրնձի միջազգային գինը երկրորդ եռամսյակում բարձրացել է 1.7%-ով և կազմել է 14.9 ԱՄՆ դոլար՝ մեկ ամերիկյան ցենտների (45.4 կգ) համար, ինչը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը գերազանցել է 27.1%-ով: Շաքարավազի գները 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում նվազել են եռ/եռ 17.5%-ով, ինչի արդյունքում շաքարավազի միջին եռամսյակային գինը կազմել է 29.7 ԱՄՆ ցենտ՝ 1 ֆունտի դիմաց, որը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի միջին ցուցանիշը գերազանցել է 41.1%-ով:

Դիտարկենք համաշխարհային տնտեսության մեծ մասը կազմող և ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրների՝ ԱՄՆ-ի, Եվրոգոտու և Ռուսաստանի, այնուհետև՝ տարածաշրջանի հարևան երկրների տնտեսական զարգացումները:

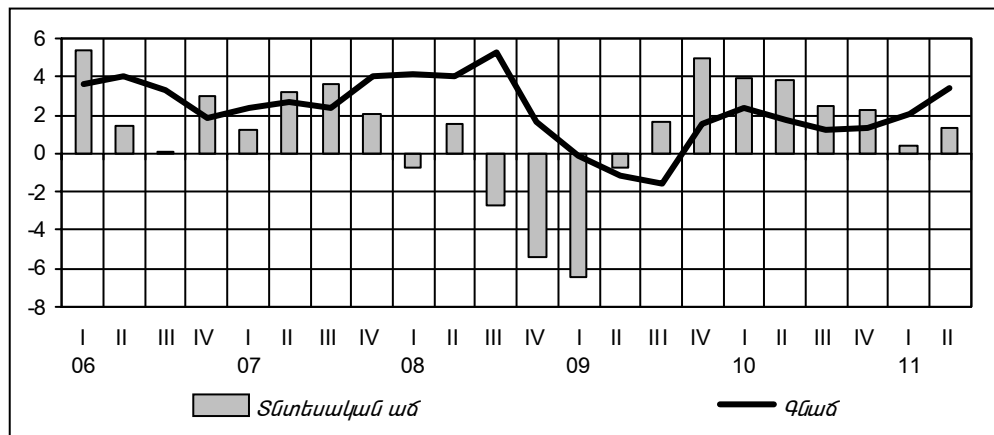
ԱՄՆ-ում 2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում տնտեսական աճի տեմպերը թեև որոշակիորեն վերականգնվել են, սակայն շարունակել են պահպանվել համեմատաբար ցածր մակարդակում: Ըստ ԱՄՆ առևտրի դեպարտամենտի տնտեսական վերլուծությունների բյուրոյի նախնական գնահատումների՝ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում երկրորդ եռամսյակում գրանցվել է եռ/եռ տարեկանացված 1.3% տնտեսական աճ՝ նախորդ եռամսյակի 0.4% աճի փոխարեն: Տնտեսական աճին հիմնական նպաստող գործոններն են եղել համախառն մաս-

նավոր ներդրումները (նպաստումը՝ 0.87 տոկոսային կետ), զուտ արտահանումը (նպաստումը՝ 0.58 տոկոսային կետ) և սպառողական ծախսերը (նպաստումը՝ 0.07 տոկոսային կետ): Մինչդեռ պետական հատվածի ծախսերի և ներդրումների անկման ազդեցությունը տնտեսական աճի վրա կազմել է -0.23 տոկոսային կետ:

Զուտ արտահանման պակասուրդը ՀՆԱ-ում 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում շարունակել է խորանալ՝ կազմելով 3.9%՝ նախորդ եռամսյակում արձանագրված 3.8%-ի փոխարեն: Այս ցուցանիշը բարձր է նաև նախորդ տարվա նույն եռամսյակում արձանագրված 3.7% արժեքից: Չնայած ներմուծման իրական ծավալների հարաբերականորեն ցածր տեմպերով աճին, երկրորդ եռամսյակում զուտ արտահանման պակասուրդի խորացման հիմնականում պատճառը ներմուծման՝ արժեքային արտահայտությամբ բարձր տեմպերով աճի պահպանումն էր և ներմուծման՝ արտահանման համեմատությամբ ավելի մեծ բազային արժեքը:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում ԱՄՆ-ում արձանագրված միջին եռամսյակային գնաճը կազմել է տ/տ 3.4 տոկոս՝ նախորդ եռամսյակի տ/տ 2.1 տոկոս գնաճի փոխարեն: Եռամսյակի ընթացքում գնաճային միջավայրի ձևավորմանը հիմնականում նպաստել է տրանսպորտային միջոցների, մեքենաների, հագուստի, տարբեր ծառայությունների, նաև պարենային ապրանքների գների աճը:

ԱՄՆ-ում 2011թ. երկրորդ եռամսյակում մեծացել է գնաճի ցուցանիշը

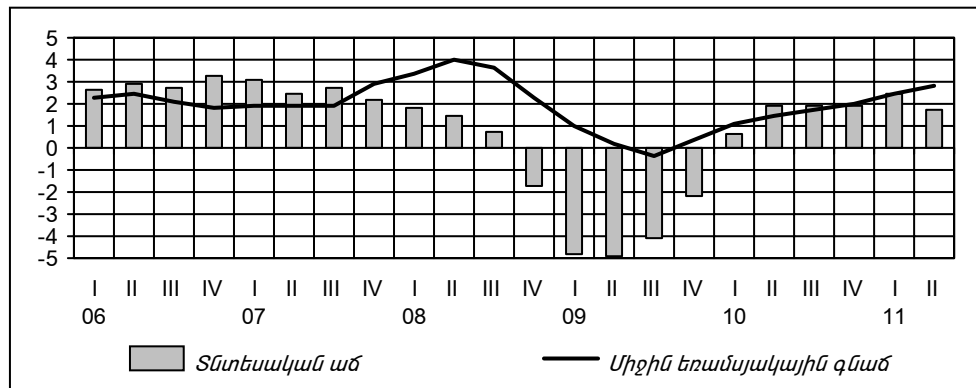
2011 թ. երկրորդ եռամսյակում ԱՄՆ դաշնային պահուստային համակարգը պահպանել է դրամավարկային քաղաքականության նպատակային տոկոսադրույքը 0-0.25 տոկոս միջակայքում՝ միաժամանակ շարունակելով իրականացնել ծավալային ընդլայնման երկրորդ փուլի միջոցառումները: Թեև եռամսյակի ավարտով ծավալային ընդլայնման երկրորդ փուլի վերջնաժամկետի լրանալը ինքնին ենթադրում է դրամավարկային պայմանների որոշակի կոշտացում, սակայն, պայմանավորված ԱՄՆ տնտեսության համեմատաբար թույլ զարգացումներով, կանխատեսվում է, որ ԱՄՆ դաշնային պահուստային համակարգը կիետաձգի քաղաքականության տոկոսադրույքների բարձրացումը մինչև 2013թ.:

Համաձայն Եվրոստատի նախնական գնահատումների՝ **Եվրոգոտում** 2011թ. երկրորդ եռամսյակում, նախորդ եռամսյակի համեմատ, զրանցվել է 0.2% տնտեսական աճ: Նման պայմաններում տ/տ տնտեսական աճի տեմպերը դանդաղել են՝ կազմելով 1.7% (նախորդ եռամսյակում՝ եռ/եռ և տ/տ աճերը համապատասխանաբար կազմել են 0.8% և 2.5%):

Սպառողական գների ինդեքսը 2011թ. երկրորդ եռամսյակում միջինը աճել է տ/տ 2.8%-ով՝ նախորդ եռամսյակի 2.5% գնաճի փոխարեն: Եվրոգոտում եռամսյակի ընթացքում զրանցված գնաճն առավելապես պայմանավորվել է վառելիքի, էլեկտրաէներգիայի և գազի գների աճով, մինչդեռ փոքր նվազեցնող ազդեցություններ է ապահովել կապի, վարձակալության ծառայությունների և հագուստեղենի գների անկումը: Եռամսյակի սկզբում պարենային ապրանքների միջազգային գների աճի պայմաններում Եվրոգոտում երկրներում ուժգնացած գնաճային ճնշումների ներքո ապրիլի սկզբին, ապա նաև հուլիսին Եվրոպական

կենտրոնական բանկը կոշտացրեց դրամավարկային քաղաքականությունը՝ բարձրացնելով տոկոսադրույքները 0.25-ական տոկոսային կետով՝ արդյունքում սահմանելով 1.5%:

Երկրորդ եռամսյակում գնաճը շարունակել է արագանալ

Ռուսաստանի տնտեսության միտումները, ընդհանուր առմամբ, բավականին դրական են եղել, և տնտեսության վերականգնողական աճը շարունակվել է: Այսպես, 2011թ. երկրորդ եռամսյակում տնտեսական զարգացման նախարարության գնահատումների համաձայն՝ արձանագրվել է տ/տ 3.7% տնտեսական աճ, որի պարագայում առաջին կիսամյակում տնտեսական աճը կազմել է 3.9%, իսկ երկրորդ կիսամյակի համար գնահատվել է 4.5% աճ: Ճյուղային զարգացումներում դրսևորվել են հետևյալ միտումները. արդյունաբերության ճյուղում 2011թ. երկրորդ եռամսյակում արձանագրվել է տ/տ 4.8% աճ՝ նախորդ տարվա նույն եռամսյակի 10.9%-ի փոխարեն: Մանրածախ առևտրի ճյուղում հունվար-մայիս ամիսներին արձանագրվել է տ/տ 5.2% աճ՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 4.0%-ի փոխարեն, իսկ շինարարության ճյուղում առաջին կիսամյակում աճը կազմել է տ/տ 1.2%:

2011թ. երկրորդ եռամսյակում բարձր գնաճային ճնշումները դեռևս պահպանվել են՝ չնայած փետրվար-ապրիլ ամիսներին դրամավարկային պայմանների խստացմանը: Այսպես, երկրորդ եռամսյակում արձանագրվել է տ/տ 9.56% միջին գնաճ (առաջին եռամսյակում տ/տ միջին գնաճը կազմել է 9.59%): Միաժամանակ նշենք, որ եռամսյակի վերջում՝ հունիս ամսին արձանագրվել է ցածր գնաճ՝ 0.2%, ինչը տարեսկզբից արձանագրված ամենացածր ցուցանիշն է: Սպասվում է, որ 2011թ. երկրորդ կիսամյակում գնաճի տեմպերը կնվազեն:

2011թ. երկրորդ եռամսյակում նավթի գների աճի և ներքին տնտեսության զարգացումների ներքո ընթացիկ հաշվի հավելուրդը տ/տ ավելացել է 6.6 մլրդ ԱՄՆ դոլարով և կազմել 25.2 մլրդ ԱՄՆ դոլար: Առևտրային հաշվեկշռի հավելուրդի աճը (12.7 մլրդ ԱՄՆ դոլարով) նպաստել է ընթացիկ հաշվի հավելուրդի ավելացմանը: Կապիտալի զուտ արտահոսքը շարունակվել է. արձանագրվել է 11.6 մլրդ ԱՄՆ դոլարի զուտ արտահոսք՝ նախորդ տարվա 8.6 մլրդ ԱՄՆ դոլար զուտ ներհոսքի փոխարեն: Ընդ որում՝ բանկերի կողմից կապիտալի զուտ արտահոսքը կազմել է 4.3 մլրդ ԱՄՆ դոլար, իսկ այլ մասնավոր հատվածի կողմից՝ 4.8 մլրդ ԱՄՆ դոլար: Ընթացիկ հաշվի հավելուրդը զգալիորեն գերազանցել է կապիտալի զուտ արտահոսքի ծավալները, որի արդյունքում Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի արտարժույթային պահուստները երկրորդ եռամսյակում ավելացել են 12.9 մլրդ ԱՄՆ դոլարով («Սխալներ և բացթողումներ» հոդվածով զուտ արտահոսքը կազմել է 0.8 մլրդ ԱՄՆ դոլար): 2011թ. հունիսի վերջի դրությամբ արտաքին պահուստները կազմել են 524.5 մլրդ ԱՄՆ դոլար:

2011թ. երկրորդ եռամսյակի ընթացքում ևս վճարային հաշվեկշռի հոսքերի և միջազգային շուկաների զարգացումների ներքո պահպանվել են ռուբլու փոխարժեքի արժևորման ճնշումները, ինչը զսպելու նպատակով Ռուսաստանի կենտրոնական բանկը հանդես է եկել որպես արտարժույթի զուտ գնորդ: Երկրորդ եռամսյակի ընթացքում ռուբլու միջին անվանական փոխարժեքը ԱՄՆ դոլարի

նկատմամբ եռ/եռ արժևորվել է 4.4%-ով, իսկ ռուբլու՝ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ միջին փոխարժեքի տ/տ արժևորումը երկրորդ եռամսյակում կազմել է 7.5%:

Մայիսի 3-ից Ռուսաստանի կենտրոնական բանկը որոշում է ընդունել 0.25 տոկոսային կետով բարձրացնել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը՝ սահմանելով 8.25% մակարդակում: Նշված որոշումն իրականացվել է հաշվի առնելով գնաճային սպասումների պահպանումը (ինչը բարձր է գնաճի ուղեմիջային մակարդակից), ինչպես նաև համաշխարհային ֆինանսական և ապրանքային շուկաներում իրավիճակի ոչ միանշանակ ազդեցությունը Ռուսաստանի տնտեսության վրա:

Մակրոտնտեսական իրավիճակը հարևան երկրներում⁴

Թուրքիա. 2011թ. առաջին եռամսյակում Թուրքիայի տնտեսությունում արձանագրվել է բավականին բարձր՝ 11.0% տնտեսական աճ: Տնտեսական ակտիվությունը մնում է բարձր, որը պայմանավորված է մասնավոր հատվածի ներքին պահանջարկի բարձր աճով՝ թեև զուտ արտաքին պահանջարկն ունեցել է բացասական ազդեցություն: Այսպես. զուտ արտաքին պահանջարկը և պաշարները ՅՆԱ-ի վրա ունեցել են համապատասխանաբար 5.5 և 0.3 տոկոսային կետ բացասական նպաստումներ: Ներքին պահանջարկի նշանակալի մասը պայմանավորվել է մասնավոր սպառման և մասնավոր ներդրումների բարձր աճով, որոնք 2011թ. առաջին եռամսյակում կազմել են համապատասխանաբար տ/տ 12.1% և 38.3%: Վերջիններիս ընդհանուր նպաստումը տնտեսական աճին կազմել է 16.0 տոկոսային կետ:

Տնտեսության ծյուղերում դրսևորվել են հետևյալ զարգացումները. վերամշակող արդյունաբերության և հանքարդյունաբերության ծյուղերում արձանագրվել է համապատասխանաբար տ/տ 12.3% և տ/տ 10.9% աճ: Մանրածախ ու մեծածախ առևտրի ծյուղում աճի տեմպերն արագացել են և կազմել տ/տ 17.2%, իսկ շինարարության ծյուղում արձանագրել է տ/տ 14.8% աճ: Ինչ վերաբերում հետագա զարգացումներին, ապա գնահատվում է, որ տնտեսական ակտիվությունը կդանդաղի, ինչը կպայմանավորվի թույլ արտաքին պահանջարկով և զսպող քաղաքականությունների լազային ազդեցություններով:

Ընթացիկ հաշվի պակասուրդի ավելացումը շարունակում է մնալ առաջնային խնդիրներից, ինչը պայմանավորված է ներքին պահանջարկի շարունակական բարձր աճով՝ թույլ արտաքին պահանջարկի պայմաններում: Այսպես. 2011 թ. հունվար-մայիս ամիսներին ընթացիկ հաշվի պակասուրդը գրեթե երկու անգամ ավելացել է և կազմել 37.3 մլրդ ԱՄՆ դոլար: Վերջինս պայմանավորվել է առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդի՝ 20.5 մլրդ ԱՄՆ դոլարով ավելացմամբ: Ընդ որում, արտահանման աճը նշված ժամանակահատվածում կազմել է տ/տ 18.6%՝ ներմուծման 45.5%-ի պարագայում:

Հունվար-մայիս ամիսներին կապիտալի և ֆինանսական հաշվով միջոցների զուտ ներհոսքը գերազանցել է ընթացիկ հաշվի պակասուրդը և կազմել 37.9 մլրդ ԱՄՆ դոլար (նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում՝ 23.2 մլրդ ԱՄՆ դոլար զուտ ներհոսք): «Տաք փողերի» զուտ ներհոսքը հունվար-մայիսին կազմել է 14.8 մլրդ ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 7.5 մլրդ ԱՄՆ դոլար զուտ ներհոսքի փոխարեն: Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ներհոսքը նույն ժամանակահատվածում ավելացել է 3.0 մլրդ ԱՄՆ դոլարով և կազմել 5.6 մլրդ ԱՄՆ դոլար: Վճարային հաշվեկշռի հոսքերի արդյունքում Թուրքիայի կենտրոնական բանկի պահուստային ակտիվներն ավելացել են 9.1 մլրդ ԱՄՆ դոլարով (սխալներ և բացթողումներ հոդվածով գրանցվել է 8.4 մլրդ ԱՄՆ դոլարի զուտ ներհոսք):

⁴ Հարևան երկրների տնտեսությունների ուսումնասիրությունը կարևորվում է այն առումով, որ վերջիններիս տնտեսություններում նույնամանա ցնցումների ազդեցություններ են դրսևորվում, ինչպես նաև՝ Հայաստանի տնտեսությունը կարող է ամուղղակիորեն կրել հարևան երկրների տնտեսությունների զարգացումների ազդեցությունը: 1990-ական թվականների ձգնաժամերը ցույց տվեցին, որ ազդեցության ամուղղակի ուղիները՝ արտահանման միևնույն շուկաները, վարկավորող միևնույն կազմակերպությունները կամ երկրները, միևնույն ներդրողները և այլն, տարածաշրջանային առումով ավելի ու ավելի մեծ ներգործություն են ունենում երկրների տնտեսությունների զարգացումների վրա: Հետևաբար երկրները մշտապես ուշադրություն են դարձնում ոչ միայն գործընկեր, այլ նաև տարածաշրջանային հարևան երկրների մակրոտնտեսական զարգացումներին: Ավելացնենք նաև, որ Իրանը ներառված չէ այն պատճառով, որ վերջինիս ցուցանիշների վերաբերյալ տվյալները թերի են, ինչպես նաև ստացվում են բավականին ուշացումով, երբ կորցնում են արդիականությունը:

2011թ. ապրիլ ամսի արժևորումից հետո թուրքական լիրան ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ արժեզրկվել է, թեպետ երկրորդ եռամսյակի միջին փոխարժեքը դեռևս փոքր-ինչ արժևորված է մնում առաջին եռամսյակի միջին փոխարժեքից: Իսկ թուրքական լիրայի տ/տ արժեզրկումը երկրորդ եռամսյակում կազմել է 1.6%:

Ինչ վերաբերում է գնաճի զարգացումներին, ապա երկրորդ եռամսյակում սպառողական գների աճն արագացել է, և միջին գնաճը կազմել է տ/տ 5.9%՝ նախորդ եռամսյակում արձանագրված տ/տ 4.3%-ի փոխարեն: Գնաճի զարգացումները հիմնականում պայմանավորվել են ներմուծման գների լազային ազդեցությամբ, ինչպես նաև սննդամթերքի գների աճով: Միաժամանակ նշենք, որ եռամսյակի ընթացքում գնաճը դրսևորել է տատանողական վարքագիծ:

2011 թ. երկրորդ եռամսյակի ընթացքում Թուրքիայի կենտրոնական բանկը շարունակել է մի շարք գործիքների համատեղ կիրառմամբ դրամավարկային քաղաքականությունը: Ներքին և արտաքին պահանջարկի հավասարակշռության հաստատման ռիսկերը և կարծաժամկետ կապիտալի ներհոսքը սահմանափակելու համար Թուրքիայի կենտրոնական բանկը, անփոփոխ թողնելով քաղաքականության տոկոսադրույքները, ապրիլի 21-ին բարձրացրել է պարտադիր պահուստավորման նորմատիվը: Նկատենք, որ պահուստավորման նորմատիվը առավել բարձրացվել է կարծաժամկետ ավանդների համար:

Աղբյուրների տնտեսությունում 2011թ. հունվար-հունիս ամիսների ընթացքում գրանցվել է իրական ՀՆԱ աճի ընդհանուր տեմպերի դանդաղում, իսկ ոչ նավթային հատվածում՝ ՀՆԱ աճի տեմպերի արագացում: Նշված ժամանակահատվածում իրական ՀՆԱ աճը կազմել է 0.9%, այդ թվում՝ ոչ նավթային հատվածում՝ 7.2%⁵: Անվանական ՀՆԱ-ն նախորդ տարվա համեմատ ավելացել է 13.47%-ով և ՀՆԱ դեֆլյատորը կազմել է 12.5%՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի 25.2%-ի փոխարեն: ՀՆԱ աճի 54.7%-ը բաժին է ընկել արդյունաբերությանը, 4.6%-ը՝ գյուղատնտեսությանը, 6.9%-ը՝ շինարարությանը, 7.9%-ը՝ տրանսպորտին և հեռահաղորդակցությանը, 7.4%-ը՝ մեծածախ և մանրածախ առևտրի ոլորտին, 11.4%-ը՝ սոցիալական ծառայությունների ոլորտին, 7.1%-ը՝ արտադրանքի և ներմուծման գույքի հարկերին⁶:

2011 թ. առաջին կիսամյակում, նախորդ տարվա դեկտեմբերի համեմատ, Աղբյուրներում գնաճը կազմել է 2.5%, իսկ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ միջին գնաճը կազմել է 8.8%: Ընդ որում, միջին գնաճի մակարդակը պայմանավորվել է պարենային ապրանքների 12.3%, ոչ պարենային ապրանքների՝ 2.9% և ծառայությունների գների 4.3% աճով⁷:

2011թ. առաջին կիսամյակում Աղբյուրների առևտրային հաշվեկշիռը եղել է հավելուրդով՝ շուրջ 8.8 մլրդ ԱՄՆ դոլար: Ընդ որում՝ արտահանումը նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ ավելացել է 27.8%-ով և կազմել 13.1 մլրդ ԱՄՆ դոլար, իսկ ներմուծումը՝ 49.72%-ով և կազմել 4.3 մլրդ ԱՄՆ դոլար⁸: Առաջին կիսամյակի արտահանման արժեքի 85.74%-ը կազմել է հում նավթը (2010 թ.՝ 86.53%⁹):

2011 թ. հունվար-հունիսին, նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ, շուրջ 50.5%-ով ավելացել է նաև ուղղակի ներդրումների համախառն ներհոսքը: Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ներհոսքը կազմել է շուրջ 1547.0 մլն ԱՄՆ դոլար (1218.8 մլն մամաթ), որում առաջատար են Մեծ Բրիտանիան (51.2%), ԱՄՆ-ն (13.7%), Ճապոնիան (8.3%), Նորվեգիան (4.7%), Թուրքիան (3.9%)¹⁰:

Ինչպես և նախորդ տարի, 2011 թ. առաջին կիսամյակում ևս Աղբյուրների կենտրոնական բանկը վարել է մամաթի փոխարժեքի կայունության պահպանման քաղաքականություն: Արդյունքում՝ 2011թ. հունվար-հունիսին մամաթի փոխարժեքը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ արժևորվել է ընդամենը 1.42%-ով, իսկ հունվար-մարտի միջին փոխարժեքը տ/տ արժևորվել է 1.35%-ով¹¹:

Բանկերի կողմից տնտեսության վարկավորման ծավալները 2011թ. հունվար-հունիսին նվազել են 2.3%-ով, ընդ որում՝ ազգային արժույթով վարկերի ծավալները նվա-

⁵ Աղբյուրը՝ Աղբյուրների կենտրոնական բանկի վիճակագրական բյուլետեն, 2011թ. հունվար-հունիս, աղյուսակ 1.1:

⁶ Աղբյուրը՝ <http://abc.az/rus/news/56036.html>:

⁷ Աղբյուրը՝ Աղբյուրների կենտրոնական բանկի վիճակագրական բյուլետեն, 2011թ. հունվար-հունիս, աղյուսակ 1.2, http://www.azstat.org/sdds/az/P_I/Q_I.shtml:

⁸ Աղբյուրը՝ <http://abc.az/rus/news/53367.html>: http://www.azstat.org/sdds/az/F_T/x_tic01.shtml:

⁹ Աղբյուրը՝ <http://abc.az/rus/news/56116.html>:

¹⁰ Աղբյուրը՝ <http://abc.az/rus/news/56054.html>:

¹¹ Աղբյուրը՝ <http://www.cbar.az/other/azn-rates>:

զել են 5.6%-ով¹²: Ռեզիդենտ տնտեսավարող սուբյեկտների վարկավորման կառուցվածքում ամենամեծ տեսակարար կշիռը ունեն առևտուրը և ծառայությունները (27.3%), շինարարությունը (7.8%), արդյունաբերությունը (5.9%) և տրանսպորտի ու հաղորդակցության ոլորտը (5.2%): Տնտեսության վարկավորման ընդհանուր ծավալների կրճատման պայմաններում, 2010թ. վերջի համեմատ, շուրջ 13.2%-ով (82 մլն ԱՄՆ դոլարով) ավելացել են անհուսալի վարկերի ծավալները: 2011 թ. հունիսի վերջի դրությամբ անհուսալի վարկերը կազմել են տնտեսության վարկավորման ծավալների 6.2%-ը՝ 2010թ. վերջի 5.4%-ի փոխարեն¹³:

Թեև բանկային ավանդների ընդհանուր ծավալներն ավելացել են 9.6%-ով, սակայն ազգային արժույթով ավանդների ծավալներն ավելացել են 1.5%-ով: Արտարժույթային ավանդների ծավալների 20.1% աճի հետևանքով տնտեսության դոլարայնացման մակարդակը (արտարժույթով ավանդների տեսակարար կշիռը ընդհանուր ավանդներում) ավելացել է 4.2%-ով և 2011 թ. հունիսի վերջի դրությամբ կազմել է 48.1%¹⁴:

Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի արտարժույթային պահուստները 2011թ. առաջին կիսամյակում ավելացել են 539.8 մլն դոլարով (8.4%-ով) և 2011թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ կազմել 6947.5 մլն ԱՄՆ դոլար¹⁵: Բացի այդ, նշված ժամանակահատվածում շուրջ 7.5 մլրդ դոլարով (33.3%-ով) աճել են նաև Ադրբեջանի պետական նավթային հիմնադրամի ակտիվները և 2011թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ կազմել 30.3 մլրդ ԱՄՆ դոլար¹⁶:

Վրաստանի տնտեսությունը 2011թ. առաջին եռամսյակում գրանցել է իրական ՀՆԱ-ի 5.8% աճ: Անվանական ՀՆԱ-ն նախորդ տարվա համեմատ ավելացել է 20.0%-ով և ՀՆԱ դեֆլյատորը կազմել է 13.4%՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի 4.1%-ի փոխարեն: Նշված ժամանակահատվածում ՀՆԱ ծյուղային կառուցվածքում առավել մեծ տեսակարար կշիռ են ունեցել արդյունաբերության ոլորտը՝ 18.8%, առևտուրը՝ 17.1%, տրանսպորտի և հեռահաղորդակցության ոլորտը՝ 12.1%, պետական կառավարման ոլորտը՝ 10.6% և գյուղատնտեսությունը՝ 9.4%: Արտադրանքի և ներմուծման գույտ հարկերը կազմել են ՀՆԱ 15.7%-ը¹⁷:

2011թ. հունվար-հունիսին Վրաստանում միջին գնաճը տ/տ կազմել է 11.3%, իսկ նախորդ տարվա դեկտեմբերի համեմատ գրանցվել է 0.9% գնաճ: Ընդ որում, նախորդ տարվա դեկտեմբերի համեմատ գրանցվել է կարծաժամկետ սպառման ապրանքների և ծառայությունների գների աճ, համապատասխանաբար՝ 1.4%-ով և 0.8%-ով, իսկ միջինժամկետ և երկարաժամկետ սպառման ապրանքների գինը նվազել է համապատասխանաբար 3.1%-ով և 2.2%-ով¹⁸:

2011թ. հունվար-հունիսին, նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ, արտահանման (ՖՕԲ) ծավալներն աճել են 44.0%-ով և կազմել 1037 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ ներմուծման (ՍԻՖ) ծավալները՝ 35.8%-ով և կազմել 3079 մլն ԱՄՆ դոլար, այսինքն՝ ապրանքների արտահանման-ներմուծման գործարքների արդյունքում Վրաստանի առևտրային հաշվեկշռի բացասական մնացորդը նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ խորացել է 31.9%-ով՝ կազմելով 2042 մլն ԱՄՆ դոլար¹⁹:

Վրաստանի տնտեսության վերականգնմամբ պայմանավորված՝ սկսել է աճել օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների համախառն ներհոսքը: 2011 թ. առաջին եռամսյակի ընթացքում օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ներհոսքը կազմել է 173.7 մլն ԱՄՆ դոլար, որը տ/տ աճել է ավելի քան 2.3 անգամ: Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ներհոսքում առաջատար են Կիպրոսը (23.8%), Մեծ Բրիտանիան (16.5%), Նիդեռլանդները (14.5%), Ռուսաստանը (11.4%), Բրիտանական Վիրջինյան կղզիները (11.3%), Թուրքիան (8.0%)²⁰: Բացի այդ, 2011թ. հունվար-հունիսին, նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ, 22.1%-ով ավելացել է արտերկրից դրամական փոխանցումների ներհոսքը և կազմել 509.5 մլն ԱՄՆ դոլար:

¹² Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի վիճակագրական բյուլետեն, 2011թ. հունվար-հունիս, աղյուսակ 2.7:

¹³ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, աղյուսակ 2.9:

¹⁴ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, աղյուսակ 2.4:

¹⁵ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, <http://www.cbar.az/releases/2011/07/11/20110711-01/?nocache=11021310>:

¹⁶ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, <http://abc.az/rus/news/main/56246.html>:

¹⁷ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, [http://geostat.ge/cms/site_images/_files/english/nad/GDP_2011Q1\(press-release\)Eng.pdf](http://geostat.ge/cms/site_images/_files/english/nad/GDP_2011Q1(press-release)Eng.pdf):

¹⁸ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, աղյուսակ 1.1:

¹⁹ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, http://geostat.ge/cms/site_images/_files/english/bop/External%20Trade%20of%20Georgia%20in%20January-June%202011-Eng.pdf:

²⁰ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի տեղում, http://geostat.ge/cms/site_images/_files/english/bop/FDI_2011Q1-Eng.pdf:

Արտարժութային նման հոսքերի պայմաններում 2011թ. հունվար-հունիսին ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ վրացական լարիի միջին փոխարժեքը տ/տ արժևորվել է 2.7%-ով, իսկ 2010 թ. դեկտեմբերի վերջի համեմատ լարին արժևորվել է 6.4%-ով: Հաշվի առնելով լարիի արժևորման միտումները՝ Վրաստանի ազգային բանկը 2011 թ. առաջին կիսամյակում ներքին արժութային շուկայում իրականացրել է արտարժույթի զուտ առքի գործարքներ՝ 45.0 մլն ԱՄՆ դոլարի չափով:

Բանկերի կողմից տնտեսության վարկավորման ծավալները 2011 թ. հունվար-հունիսին ավելացել են 10.2%-ով, ընդ որում՝ ազգային արժույթով տրամադրված վարկերի ծավալներն ավելացել են 17.7%-ով, իսկ արտարժույթայինը՝ 7.5%-ով: Ինչ վերաբերում է տնտեսության վարկավորման կառուցվածքին, վարկավորման ընդհանուր ծավալների 59.8%-ը տրամադրվել է ռեզիդենտ տնտեսավարող սուբյեկտներին, այդ թվում՝ ամենից մեծ տեսակարար կշիռը բաժին է ընկել առևտրի ոլորտին (51.6%), արդյունաբերությանը (19.4%) և շինարարությանը (11.2%): 2011թ. հունիսի 30-ի դրությամբ անհուսալի վարկերը կազմել են տնտեսության վարկավորման ծավալների 2.44%-ը:

2011թ. հունվար-հունիսին բանկերի կողմից ներգրավված ավանդների ծավալն ավելացել է 2.0%-ով, ընդ որում՝ ազգային արժույթով ավանդները ավելացել են 9.5%-ով, իսկ արտարժույթով ավանդները նվազել են 0.8%-ով: Նախորդ տարվա դեկտեմբերի համեմատ 2.03%-ով նվազել է տնտեսության դոլարայինացման մակարդակը, և 2011 թ. հունիսի 30-ի դրությամբ արտարժույթային ավանդները կազմել են ընդհանուր ավանդների 70.1%-ը:

Վրաստանի ազգային բանկի արտարժույթային պահուստները 2011թ. հունվար-հունիսին ավելացել են 21.9%-ով և 2011 թ. հունիսի 30-ի դրությամբ կազմել են 2.76 մլրդ ԱՄՆ դոլար, որը գերազանցում է 2010թ. վերջի ցուցանիշը 495.3 մլն ԱՄՆ դոլարով:

2011 թ. առաջին կիսամյակում շուրջ 117 մլն ԱՄՆ դոլարով աճել է նաև Վրաստանի արտաքին պետական պարտքը (առանց պետական երաշխիքների) և հունիսի 30-ի դրությամբ կազմել 4.182 մլրդ ԱՄՆ դոլար²¹:

3.2. Վճարված ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ ²²

3.2.1. Ընթացիկ հաշիվ

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում համաշխարհային և ներքին տնտեսությունների զարգացումները հանգեցրել են ընթացիկ հաշվի բարելավման: Մետաղների միջազգային գների բարձր մակարդակի պահպանման պայմաններում արտահանման աճը գերազանցել է սպասումները: Ներմուծման ցուցանիշը նույնպես գերազանցել է սպասումները, ինչը հիմնականում պայմանավորվել է մասնավոր սպառման առաջանցիկ աճով: Ապրանքների ներմուծման իրական ծավալները, ըստ գնահատումների, նվազել են, թեև գնային ցուցանիշները համահունչ են կանխատեսվածին: Միևնույն ժամանակ, համաշխարհային տնտեսության աճը նպաստել է տրանսֆերտների շարունակական աճին: Նշված զարգացումների արդյունքում ընթացիկ հաշվի պակասուրդը երկրորդ եռամսյակում նվազել է տ/տ 50.6 մլն ԱՄՆ դոլարով և կազմել 317.0 մլն ԱՄՆ դոլար: 2011թ. առաջին կիսամյակում ընթացիկ հաշվի կշիռը ՀՆԱ-ում բարելավվել է և կազմել է 19.0% (նախորդ տարվա առաջին կիսամյակում՝ 23.3%)²³:

Ապրանքների արտահանման և ներմուծման²⁴ դոլարային արժեքները երկրորդ եռամսյակում տ/տ ավելացել են համապատասխանաբար 80.6 մլն ԱՄՆ դոլարով (տ/տ 27.3%-ով) և 105.0 մլն ԱՄՆ դոլարով (տ/տ 13.6%-ով), որի արդյունքում առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդն ավելացել է տ/տ 24.5 մլն ԱՄՆ դոլարով և կազմել 500.0 մլն ԱՄՆ դոլար:

Արտահանման աճը պայմանավորվել է համաշխարհային տնտեսության աճի պայմաններում ՀՀ արդյունաբերության ճյուղի առաջանցիկ աճով, ինչպես նաև մետաղների միջազգային գների բարձր մակարդակի պահպանմամբ: Նշված

²¹ Աղբյուրը՝ http://www.mof.ge/en/external_relations/external_debt_statistics:

²² 2011 թ. երկրորդ եռամսյակի ցուցանիշները ՀՀ ԿԲ կանխատեսումներն են:

²³ Առաջին կիսամյակի ընթացիկ հաշվի պակասուրդը ՀՆԱ-ում սովորաբար բարձր է լինում՝ պայմանավորված առաջին կիսամյակում ՀՆԱ-ի տարեկան կուտակային արժեքի համեմատությամբ ավելի ցածր ցուցանիշներով:

²⁴ Նշենք նաև, որ ներմուծման ցուցանիշի վրա պահային ազդեցություն է ունեցել վրացական պետական արանիշներով մեքենաների մաքսագերծման գործընթացը, ինչը հիմնականում տեղի է ունեցել մարտ-ապրիլ ամիսներին:

զարգացումների արդյունքում ապրանքների և ծառայությունների արտահանման դոլարային արժեքի տ/տ աճը կազմել է 21.7%: Ապրանքների և ծառայությունների արտահանման իրական ծավալների²⁵ աճը 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում կազմել է տ/տ 10.0%: Արտահանման դոլարային արժեքի աճը²⁶ հիմնականում պայմանավորվել է «Հանքահումքային արտադրանք», «Ոչ քանկարժեք մետաղներ և դրանցից իրեր» և «Պատրաստի սննդի արտադրանք» ապրանքախմբերի համապատասխանաբար 17.3, 5.1 և 4.5 տոկոսային կետ դրական նպաստումներով²⁷:

Ներքին պահանջարկի դրական զարգացումները և ներմուծման գների աճը անդրադարձել են ներմուծման զարգացումների վրա, երբ երկրորդ եռամսյակում ապրանքների և ծառայությունների ներմուծման դոլարային արժեքի տ/տ աճը, ըստ գնահատումների, կազմել է 12.9%: Իրական ծավալները նվազել են տ/տ 3.8%-ով, ինչը տնտեսավարող սուբյեկտների բյուջետային սահմանափակման պայմաններում կրում է ներմուծման գների աճի ազդեցությունը:

Ներմուծմանը դրական նպաստումներ են ունեցել հիմնականում «Հանքահումքային արտադրանք», «Վերգետնյա օդային և ջրային տրանսպորտի միջոցներ» և «Պատրաստի սննդի արտադրանք» ապրանքախմբերը, համապատասխանաբար՝ 4.5, 4.0 և 2.2 տոկոսային կետով: Մինչդեռ «Ոչ քանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր» և «Մեքենաներ, սարքավորումներ և մեխանիզմներ» ապրանքախմբերն ունեցել են բացասական նպաստում՝ համապատասխանաբար 2.9 և 1.4 տոկոսային կետով:

Արտաքին առևտրի աշխարհագրական բաշխվածության առումով դրսևորվել են հետևյալ զարգացումները. ԱՊՀ հետ առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդն ավելացել է 13.2 մլն ԱՄՆ դոլարով, իսկ Եվրոմիության հետ՝ 45.3 մլն ԱՄՆ դոլարով: Եվրոմիության հետ առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդի ավելացումը հիմնականում պայմանավորվել է Իտալիայի հետ առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդի խորացմամբ: Այլ երկրների շարքում առանձնանում են Իրանը, որի հետ արձանագրվել է փոքր հավելուրդ՝ նախորդ տարվա երկրորդ եռամսյակի 21.3 մլն ԱՄՆ դոլար պակասուրդի փոխարեն: Առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդի համապատասխանաբար 19.3 մլն ԱՄՆ դոլարով և 3.5 մլն ԱՄՆ դոլարով նվազում է արձանագրվել Շվեյցարիայի և ԱՄՆ-ի հետ: Ավելացնենք նաև, որ Բրազիլիայի հետ առևտրային հաշվեկշռի պակասուրդն ավելացել է 12.0 մլն ԱՄՆ դոլարով, իսկ Թուրքիայի հետ՝ 7.0 մլն ԱՄՆ դոլարով:

Ծառայությունների հաշվեկշռի պակասուրդը երկրորդ եռամսյակի ընթացքում տ/տ ավելացել է 3.7 մլն ԱՄՆ դոլարով և կազմել 64.0 մլն ԱՄՆ դոլար: Պակասուրդի ավելացումը հիմնականում պայմանավորվել է տրանսպորտային ծառայությունների հաշվեկշռի և զբոսաշրջության հաշվեկշռի պակասուրդների ավելացմամբ: Ծառայությունների արտահանման և ներմուծման տ/տ աճը երկրորդ եռամսյակում համապատասխանաբար կազմել է 12.2% և 10.7%:

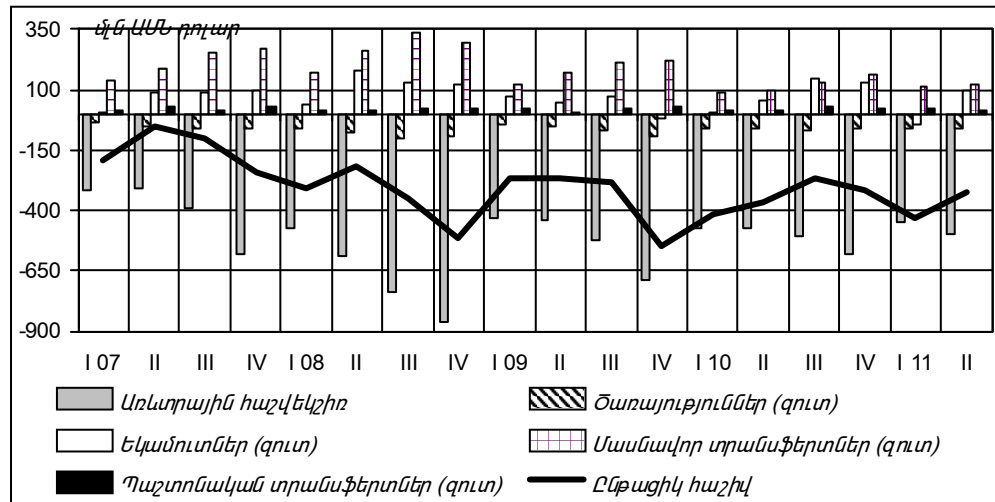
Ընթացիկ եռամսյակում պահպանվել է դրամական փոխանցումների բարձր աճը, ինչը հիմնականում կրում է Ռուսաստանի տնտեսության դրական զարգացումների ազդեցությունը (2011թ. երկրորդ եռամսյակի ընթացքում Ռուսաստանի տնտեսական աճը, ըստ նախնական գնահատականների, կազմել է 3.7%): Ընդ որում՝ 2011թ. երկրորդ եռամսյակում բանկային համակարգի միջոցով արձանագրվել է ֆիզիկական անձանց ոչ առևտրային բնույթի փոխանցումների զուտ ներհոսքի տ/տ 27.0% աճ: 2011թ. երկրորդ եռամսյակում սեզոնային արտագնա աշխատողների աշխատուժից եկամուտների զուտ ներհոսքն ավելացել է տ/տ 27.0%-ով և կազմել 201.3 մլն ԱՄՆ դոլար: Վերջինս զգալիորեն գերազանցել է «Եկամուտ ներդրումներից» հոդվածով զուտ արտահոսքը: Արդյունքում՝ «Եկամուտներ» հոդվածով արձանագրվել է 100.7 մլն ԱՄՆ դոլարի զուտ ներհոսք: Սահմավոր տրանսֆերտների զուտ ներհոսքը եռամսյակի ընթացքում ավելացել է տ/տ 27.2%-ով և կազմել 120.1 մլն ԱՄՆ դոլար:

²⁵ Ապրանքների արտահանման և ներմուծման իրական ծավալները ՀՀ ԿԲ գնահատականներն են:

²⁶ Նվազել է մի քանի բավականին փոքր կշիռ ունեցող ապրանքախմբերի արտահանումը:

²⁷ Արտահանման ու ներմուծման ճյուղային և աշխարհագրական բացվածքը ներկայացված է համապատասխանաբար ՖՕԲ և ՄԻՖ գներով:

2011 թ. 2-րդ եռամսյակում
ընթացիկ հաշիվը
բարելավվել է

3.2.2. Կապիտալի և ֆինանսական հաշիվ²⁸

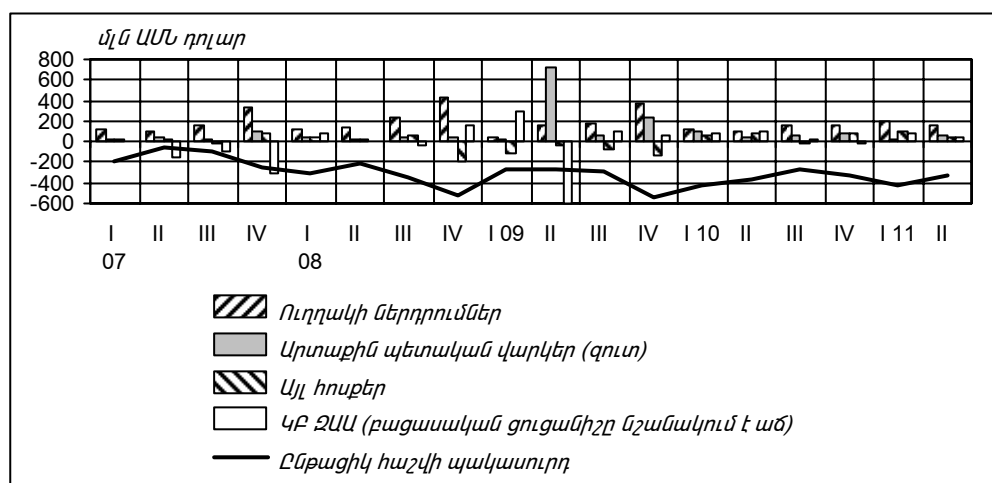
2011 թ. երկրորդ եռամսյակի ընթացքում կապիտալի և ֆինանսական հաշվով արձանագրվել է 279.2 մլն ԱՄՆ դոլարի զուտ ներհոսք, ինչը 15.0 մլն ԱՄՆ դոլարով ավելի է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշից: Բոլոր հոդվածների գծով արձանագրվել է միջոցների զուտ ներհոսք, ինչն, այնուամենայնիվ, բավարար չի եղել ֆինանսավորելու ընթացիկ հաշվի պակասուրդը: Վճարային հաշվեկշռի հոսքերի արդյունքում ՀՀ կենտրոնական բանկի զուտ արտաքին ակտիվները նվազել են 48.4 մլն ԱՄՆ դոլարով: Վերջինս մասնակիորեն պայմանավորվել է նաև ՀՀ ԿԲ-ում առևտրային բանկերի արտարժույթային հաշիվների նվազմամբ:

Կապիտալ տրանսֆերտների ներհոսքի ծավալները երկրորդ եռամսյակում կազմել են 25.2 մլն ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա նույն եռամսյակի 24.3 մլն ԱՄՆ դոլարի փոխարեն:

Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների զուտ ներհոսքն ավելացել է 41.6 մլն ԱՄՆ դոլարով և կազմել 150.0 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ պետական վարկերի զուտ ներհոսքը 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում ավելացել է 10.9 մլն ԱՄՆ դոլարով և կազմել 57.5 մլն ԱՄՆ դոլար:

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում մասնավոր հատվածի զուտ արտաքին ակտիվները նվազել են 46.5 մլն ԱՄՆ դոլարով: Այդ թվում՝ այլ մասնավոր հատվածի (առանց բանկերի) զուտ արտաքին ակտիվները նվազել են 16.5 մլն ԱՄՆ դոլարով, իսկ բանկային հատվածի զուտ արտաքին ակտիվները՝ 30.0 մլն ԱՄՆ դոլարով:

2011 թ. 2-րդ եռամսյակում
ընթացիկ հաշվի
պակասուրդը գերազանցել է
կապիտալի և ֆինանսական
հաշվով միջոցների զուտ
ներհոսքը

²⁸ 2011 թ. երկրորդ եռամսյակի կապիտալի և ֆինանսական հաշվի բոլոր ցուցանիշները ՀՀ ԿԲ գնահատականներն են:

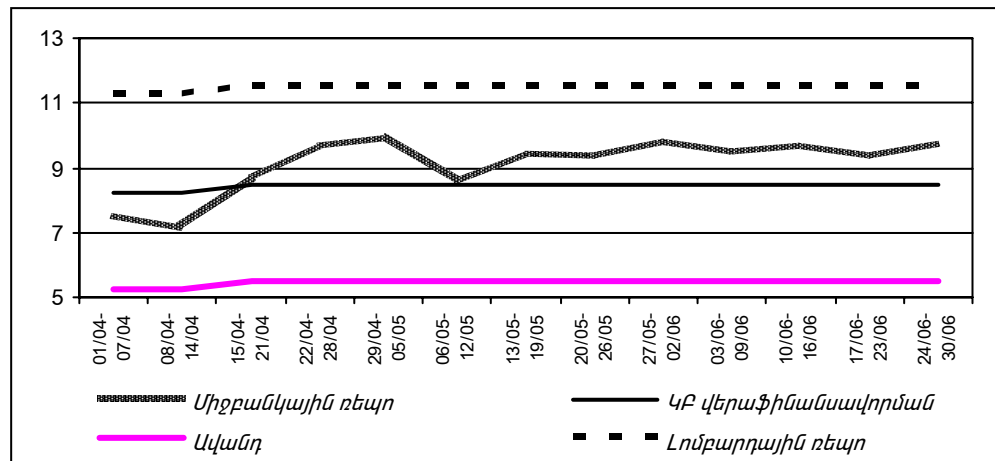
3.3. ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐ, ՓՈԽԱՐԺԵՔ ԵՎ ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐ

3.3.1. Տոկոսադրույքներ

2011 թ. երկրորդ եռամսյակի սկզբին Կենտրոնական բանկը շարունակել է դրամավարկային քաղաքականության պայմանների կոշտացումը, և ԿԲ խորհուրդը վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը բարձրացրել է 0.25 տոկոսային կետով՝ 8.25%-ից սահմանելով 8.50%: ԿԲ կողմից բանկերից ներգրավված միջոցների և լոմբարդային ռեպո տոկոսադրույքները ևս բարձրացվել են 0.25 տոկոսային կետով՝ համապատասխանաբար կազմելով 5.50% և 11.50%:

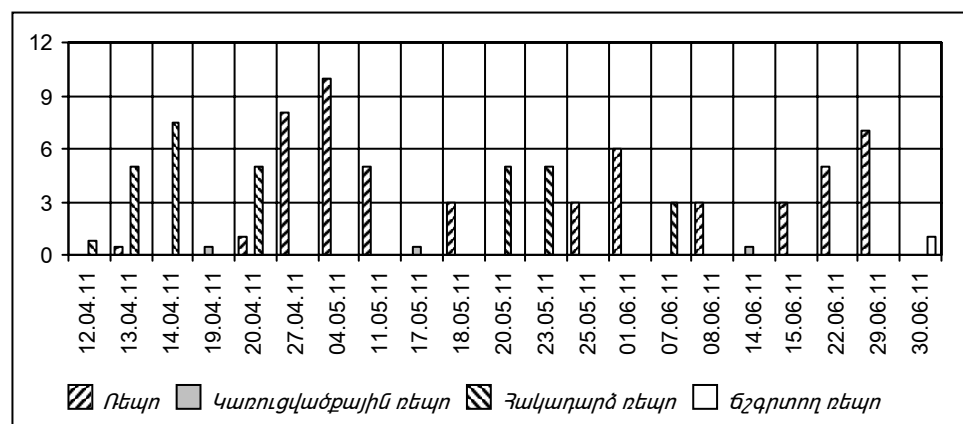
Վերոնշյալ գործոնները իրենց ազդեցությունն են ունեցել ԿԲ կողմից իրականացված գործառնությունների և բանկերի կողմից ներգրավված ու տեղաբաշխված միջոցների տոկոսադրույքների վրա:

ԿԲ վերաֆինանսավորման, մշտական հնարավորությունների գործիքների և միջբանկային ռեպո տոկոսադրույքներ

ԿԲ-ն շարունակել է յուրաքանչյուր չորեքշաբթի առաջարկել ռեպո համաձայնագրերի կնքում: Արդյունքում՝ իրականացված ռեպո գործառնությունների միջին շաբաթական ծավալը կազմել է մոտ 4.5 մլրդ դրամ՝ 10.63 միջին տոկոսադրույքով (նախորդ եռամսյակում՝ 3.0 մլրդ դրամ՝ 8.06 միջին տոկոսադրույքով): Միաժամանակ, ԿԲ-ն շարունակել է կառուցվածքային գործիքի՝ երկարաժամկետ ռեպոյի կիրառումը, որը եռամսյակի ընթացքում կազմել է մոտ 1.5 մլրդ դրամ՝ 10.11 միջին տոկոսադրույքով (նախորդ եռամսյակում՝ 3.0 մլրդ դրամ՝ 9.12 միջին տոկոսադրույքով): Երկրորդ եռամսյակի ընթացքում ԿԲ-ն կնքել է նաև հակադարձ ռեպո գործառնություններ, որոնց համախառն ծավալը կազմել է մոտ 31.3 մլրդ դրամ՝ 8.46 միջին կշռված %-ով, ինչպես նաև կիրառվել է մոտ 1.0 մլրդ դրամ ծավալի ճշգրտող ռեպո գործիք (6 օր)՝ 11.25 %-ով:

ԿԲ կողմից իրականացված ռեպո գործառնությունների ծավալը (մլրդ դրամ)

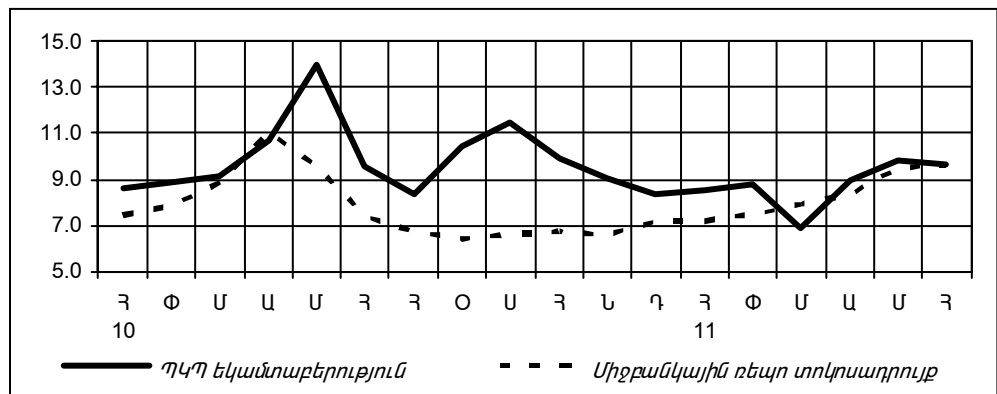
Միևնույն ժամանակ, առևտրային բանկերը կիրառել են նաև մշտական հնարավորությունների գործիքներ: Կենտրոնական բանկի հետ կնքվել են 122.9 մլրդ դրամ ծավալի լոմբարդային ռեպո գործառնություններ, իսկ Կենտրոնական բանկում ներդրված դրամական միջոցների համախառն ծավալը կազմել է 253.5 մլրդ դրամ (նախորդ եռամսյակում՝ 490.8 մլրդ դրամ):

Եռամսյակի ընթացքում էականորեն ակտիվացել է բորսայական միջբանկային վարկերի շուկան (overnight borsa): Արդյունքում՝ միջբանկային վարկերի ծավալը կազմել է մոտ 688.4 մլրդ դրամ՝ նախորդ եռամսյակի 472.0 մլրդ դրամի փոխարեն, իսկ միջին տոկոսադրույքը բարձրացել է 3.12 տոկոսային կետով՝ կազմելով 8.21 %:

2011 թ. երկրորդ եռամսյակի ընթացքում միջբանկային և ներբանկային ռեպո շուկաներում իրականացված գործառնությունների համախառն ծավալը կազմել է 302.2 մլրդ դրամ՝ նախորդ եռամսյակի համեմատ աճելով 95.6 մլրդ դրամով: Շուկայական ռեպո միջին տոկոսադրույքը կազմել է 9.95 %՝ նախորդ եռամսյակի համեմատ աճելով 1.79 տոկոսային կետով: Առևտրային բանկերի միջև իրականացված գործառնությունների տեսակարար կշիռը ռեպո շուկայի ընդհանուր ծավալում կազմել է մոտ 38 % (նախորդ եռամսյակում՝ 40 %): Միջբանկային ռեպո շուկայում միջին տոկոսադրույքը նախորդ եռամսյակի համեմատ աճել է 1.59 տոկոսային կետով և կազմել 9.19 %:

Եռամսյակի ընթացքում ՀՀ պետական (գանձապետական) կարճաժամկետ պարտատոմսերի թողարկման ընդհանուր ծավալը կազմել է 14.0 մլրդ դրամ (նախորդ եռամսյակում նույնպես 14.0 մլրդ դրամ), իսկ տեղաբաշխված ՊԿՊ-ի ընդհանուր ծավալը՝ 11.7 մլրդ դրամ (նախորդ եռամսյակում՝ 13.9 մլրդ դրամ): Պետական (գանձապետական) պարտատոմսերի առաջնային շուկայում նկատվել է տոկոսադրույքների աճի միտում, որն առավել արտահայտված էր կարճաժամկետ հատվածում: Կարճաժամկետ հատվածում միջին տոկոսադրույքը նախորդ եռամսյակի համեմատ աճել է 1.47 տոկոսային կետով՝ կազմելով 9.37 %, իսկ միջնաժամկետ հատվածում միջին տոկոսադրույքը աճել է 0.16 տոկոսային կետով՝ կազմելով 13.85 %:

ՊԿՊ և միջբանկային ռեպո տոկոսադրույքները

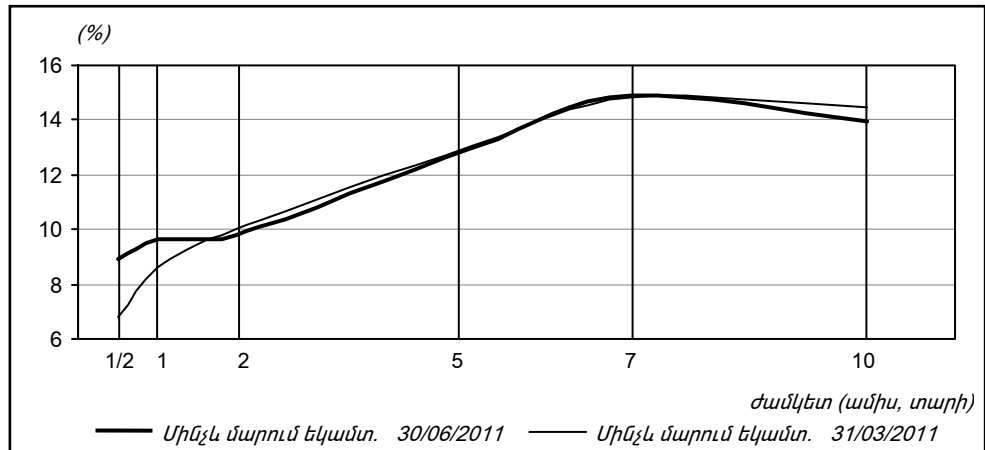

Ինչպես ցույց է տալիս եկամտաբերության կորերի ուսումնասիրությունը, ՊԿՊ երկրորդային շուկայում եկամտաբերությունների աճ նկատվել է հիմնականում մինչև 1 տարի հատվածում: Եկամտաբերության կորի դիրքի փոփոխության գերակշիռ մասը՝ 92.5 %-ը, պայմանավորված է կորի մակարդակի համընթաց (զուգահեռ) տեղաշարժով, որը կազմել է 0.4 տոկոսային կետ՝ ի հաշիվ եկամտաբերությունների աճի: Փոխվել է նաև կորի թեքությունը (0.41-ից մինչև 0.31), ինչը վկայում է երկարաժամկետ ու կարճաժամկետ պարտատոմսերի տոկոսադրույքների տարբերության նվազման մասին:

Բանկային համակարգում ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքները դրսևորել են հետևյալ միտումները. երկրորդ եռամսյակում ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով ներգրավված ավանդների միջին տոկոսադրույքները կազմել են համապատասխանաբար 10.18 % և 7.30 %: Նախորդ եռամսյակի համեմատ ՀՀ դրամով ներգրավված ավանդների միջին տոկոսադրույքը նվազել է 0.17 տոկոսային կետով, իսկ ԱՄՆ դոլարով ներգրավված ավանդների միջին տոկոսադրույքը մնացել է գրեթե անփոփոխ: Ընդ որում՝ դրամային ավանդների տոկոսադրույքները նվազել է միայն եռամսյակի սկզբին, որից հետո աստիճանաբար աճել են: Արդյունքում՝ հունիսի միջին կշռված տոկոսադրույքը մարտի համեմատ աճել է 0.25 տոկոսային կետով՝ կազմելով 10.35 %:

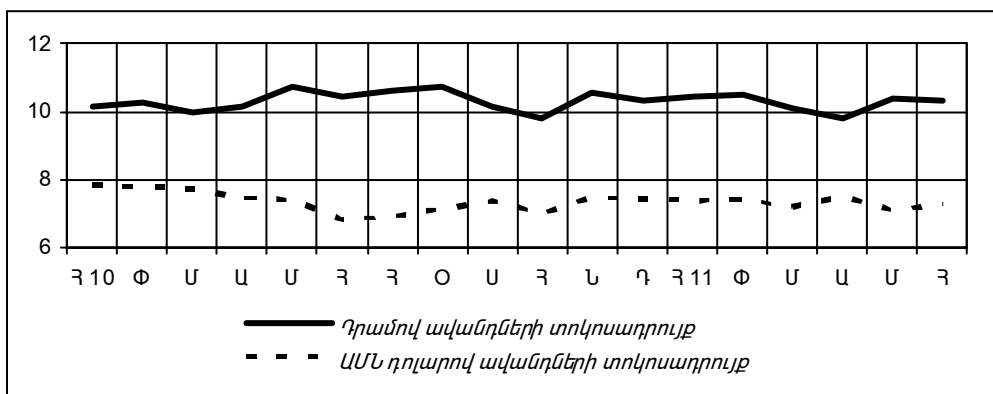
Եռամսյակի ընթացքում ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով ավանդների միջին տոկոսադրույքների տարբերությունը կազմել է 2.88 տոկոսային կետ (նախորդ եռամսյակում՝ 3.02):

Երկրորդային շուկայում տոկոսադրույքները բարձրացել են կարճաժամկետ հատվածում

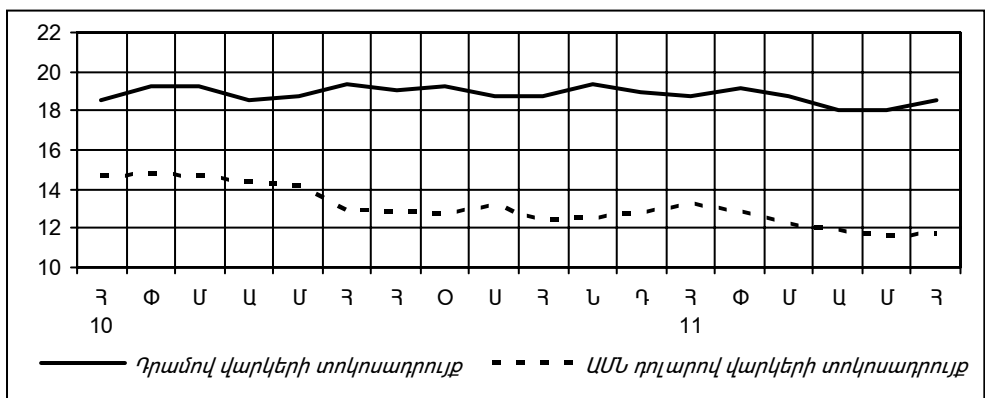
ՀՀ դրամով տրամադրված վարկերի միջին տոկոսադրույքը երկրորդ եռամսյակում կազմել է 18.19 %, իսկ ԱՄՆ դոլարով տրամադրված վարկերինը՝ 11.77 %: Դրամով վարկերի միջին տոկոսադրույքը նախորդ եռամսյակի համեմատ նվազել է 0.67 տոկոսային կետով, իսկ ԱՄՆ դոլարով վարկերինը՝ 1.01 տոկոսային կետով: Արդյունքում՝ ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով վարկերի միջին տոկոսադրույքների տարբերությունը կազմել է 6.42 տոկոսային կետ (նախորդ եռամսյակում՝ 6.08):

Բանկային համակարգի կողմից ներգրավված ավանդների տոկոսադրույքները

ՀՀ դրամով վարկերի ու ավանդների միջին տոկոսադրույքների տարբերությունը կազմել է 8.01 տոկոսային կետ (նախորդ եռամսյակում՝ 8.51), իսկ ԱՄՆ դոլարով վարկերի ու ավանդների միջին տոկոսադրույքների տարբերությունը՝ 4.47 տոկոսային կետ (նախորդ եռամսյակում՝ 5.45):

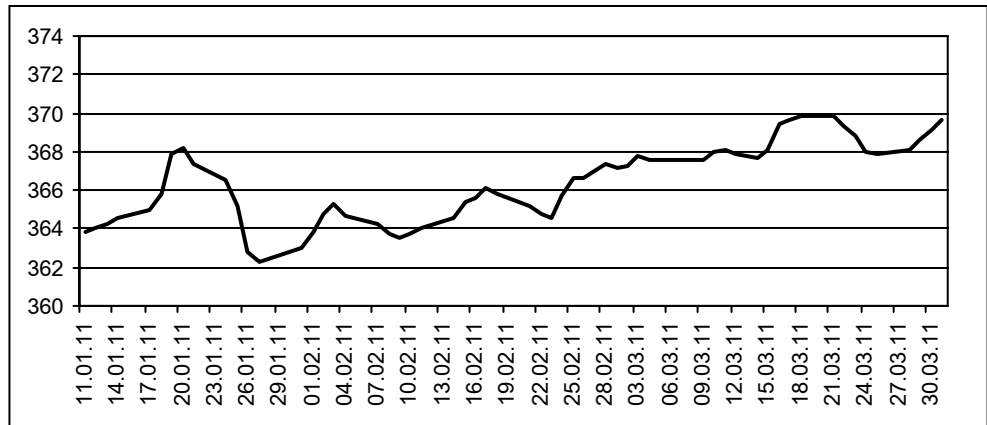
Բանկային համակարգի կողմից տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքները

3.3.2. Փոխարժեք

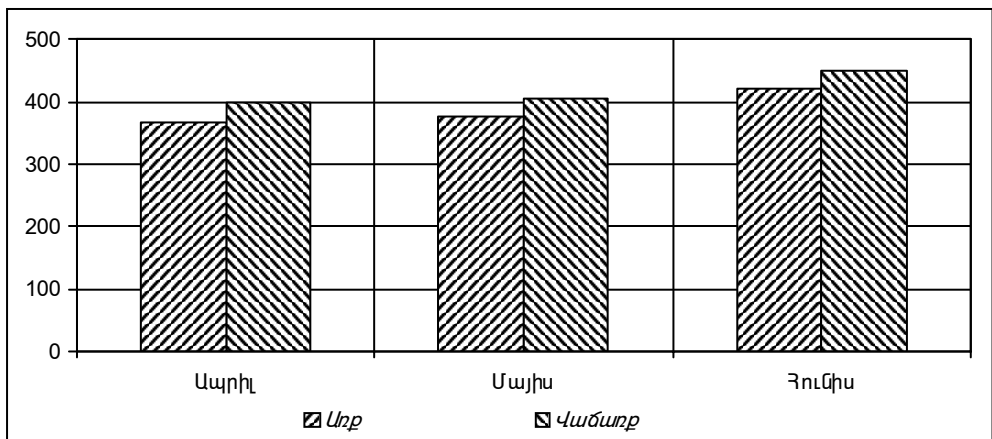
ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի միջին շուկայական փոխարժեքը 2011թ. երկրորդ եռամսյակի վերջին, նախորդ եռամսյակի վերջի համեմատ, արժևորվել է 0.22 %-ով՝ 369.68 դրամից հասնելով 368.86 դրամի, իսկ միջին եռամսյակային փոխարժեքը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ արժևորվել է 2.71 %-ով՝ 384.33 դրամից հասնելով 374.18 դրամի:

ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ
ՀՀ դրամի փոխարժեքը

Եռամսյակի ընթացքում միջբանկային շուկայում իրականացված գործառնությունների համախառն ծավալը կազմել է 2417.56 մլն ԱՄՆ դոլար, որը 29.23%-ով ավելի է նախորդ տարվա երկրորդ եռամսյակի գործառնությունների ծավալի համեմատ (1870.7 մլն ԱՄՆ դոլար):

ՀՀ արժույթային շուկայում
իրականացված
գործառնությունների
ծավալները
(մլն ԱՄՆ դոլար)

Եվրո/դրամ գործառնությունների շուկայում նույնպես տեղի է ունեցել ծավալների աճ: Համախառն ծավալը կազմել է 206.85 մլն եվրո (նախորդ տարվա երկրորդ եռամսյակի համեմատ ավելացել է 11.2 %-ով):

Դրամի առաջարկը կարգավորելու և դրամի փոխարժեքի կտրուկ տատանումները մեղմելու նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը երկրորդ եռամսյակում ՀՀ բանկերից գնել է 3.65 մլն, վաճառել՝ 46.38 մլն ԱՄՆ դոլար:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում ՀՀ դրամի անվանական արդյունավետ փոխարժեքը եռ/եռ արժեզրկվել է 5.3%-ով՝ պայմանավորված ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար միջին եռամսյակային փոխարժեքի եռ/եռ շուրջ 2.2% արժեզրկմամբ և գործընկեր երկրների արժույթների՝ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ միջինը շուրջ 3.2% արժևորմամբ:

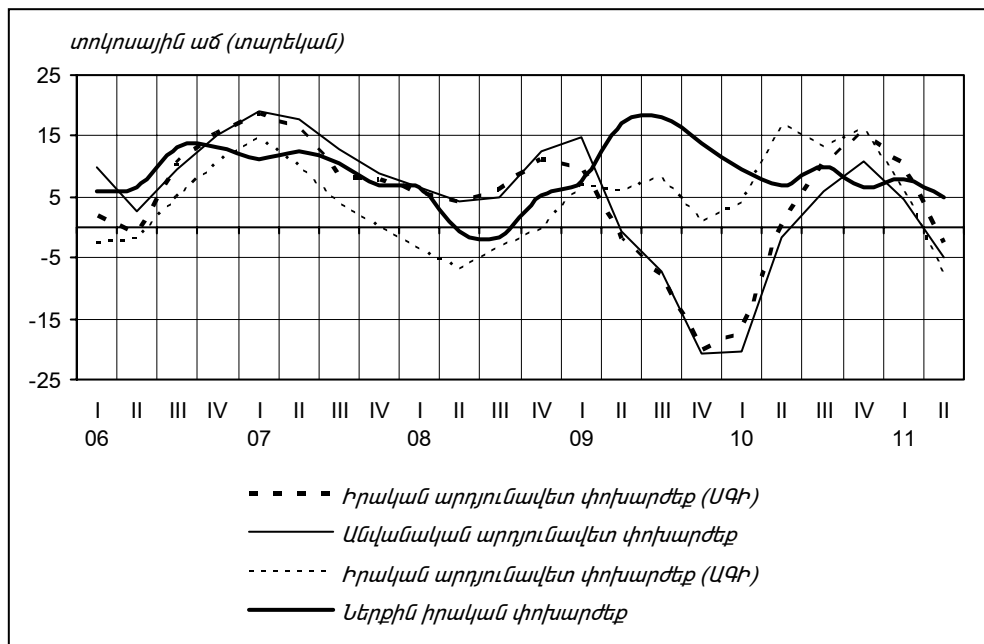
Նախորդ տարվա նույն եռամսյակի նկատմամբ ՀՀ անվանական արդյունավետ փոխարժեքի շուրջ 4.9% արժեզրկումը մեծամասամբ պայմանավորվել է գործընկեր երկրների արժույթների՝ միջին կշռված արտահայտությամբ 7.3% արժևորմամբ՝ հիմնականում եվրոյի և ռուսական ռուբլու արժևորման հետևանքով: Մինչդեռ նույն ժամանակահատվածում ՀՀ դրամն արժևորվել է 2.7%-ով:

Հաշվետու եռամսյակում և՛ ՍԳԻ-ով ու՛ ԱԳԻ-ով հաշվարկված արտաքին իրական փոխարժեքները, և՛ ներքին իրական փոխարժեքը արժեզրկվել են:

Այսպես, Հայաստանում միջին եռամսյակային գնաճը 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում կազմել է տ/տ 9.2%²⁹, մինչդեռ գործընկեր երկրների միջին կշռված գնաճը կազմել է տ/տ 6.2%: Գործընկեր երկրների միջին կշռված գնաճի վրա զգալի ազդեցություն է ունեցել հատկապես Ռուսաստանի և Իրանի միջին եռամսյակային բարձր գնաճը (համապատասխանաբար տ/տ 9.5% և 19.6%): Մասնատուները՝ համապատասխանաբար 2.0, 1.1 տոկոսային կետ, ինչպես նաև Եվրոգոտու 1.0 տոկոսային կետով նպաստումը՝ պայմանավորված վերջինիս բարձր կշռով: Արդյունքում՝ ՍԳԻ-ով հաշվարկված իրական արդյունավետ փոխարժեքը եռ/եռ արժեզրկվել է 6.8%-ով, ինչի պարագայում 2011 թվականի երկրորդ քառորդում տ/տ արժեզրկումը կազմել է 2.5% (նախորդ եռամսյակում՝ տ/տ 10.3% արժևորում):

Հարկ է նշել նաև, որ արտադրողների գներով հաշվարկված իրական փոխարժեքը նույն ժամանակահատվածում եռ/եռ արժեզրկվել է մոտ 8.0%-ով: Նման պայմաններում տ/տ արժեզրկումը կազմել է 8.0% (նախորդ եռամսյակում՝ շուրջ 6.3% արժևորում): Վերջինս հիմնականում պայմանավորվել է ՀՀ դրամի փոխարժեքի արժեզրկմամբ և գործընկեր երկրների փոխարժեքների արժևորմամբ, ինչպես նաև գործընկեր երկրներում արտադրողների գների բարձր աճով:

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում իրական փոխարժեքը արժեզրկվել է

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում ներքին իրական փոխարժեքը³⁰ արժևորվել է տ/տ 4.8%-ով՝ նախորդ եռամսյակի տ/տ 7.9% արժևորման փոխարեն, որը հետևանք է ոչ արտահանելի հատվածի գների՝ արտահանելի հատվածի գների նկատմամբ գերազանցող աճի³¹: Հարկ է նշել, որ ներքին իրական փոխարժեքը եռ/եռ արժեզրկվել է 2.8%-ով:

Ոչ արտահանելի ապրանքների և ծառայությունների գները երկրորդ եռամսյակում տ/տ աճել են 15.5%-ով, իսկ արտահանելի ապրանքների գները նախորդ տարվա համեմատությամբ աճել են 10.3 տոկոսով՝ նախորդ եռամսյակի համապատասխանաբար 19.8 և 11.0%-ի փոխարեն: Արտահանելի ապրանքների գների տ/տ աճը հիմնականում պայմանավորվել է միջազգային գների բարձր մակարդակի պահպանմամբ, իսկ ոչ արտահանելի հատվածի գների տ/տ աճը՝ բուժ-սպասարկման ծառայությունների գների աճով:

²⁹ Համաձայն ԱՎԾ պաշտոնական հրապարակումների՝ տվյալ ցուցանիշը կազմում է 8.8%. տարբերությունը պայմանավորված է հաշվարկված ինդեքսների տարբեր բազաներով:

³⁰ Ներքին իրական փոխարժեքը հաշվարկվում է ոչ արտահանելի ապրանքների գների և արտահանելի ապրանքների գների հարաբերությամբ:

³¹ Ոչ արտահանելի և արտահանելի ապրանքների գները հաշվարկվել են փորձագիտական դատողությունների միջոցով սպառողական գների զամբյուղից համապատասխան հատվածների ապրանքների ու ծառայությունների տարանջատմամբ:

3.3.3. Դրամավարկային զարգացումներ

Հաշվի առնելով 2011 թվականի առաջին եռամսյակում ձևավորված դրամավարկային փաստացի միտումներն ու դրանց հիման վրա գալիք մեկ տարվա հորիզոնով արված կանխատեսումները, մասնավորապես՝ գնաճի ակնկալվող նվազողական հետագիծը՝ դրամավարկային քաղաքականության ծրագրով երկրորդ եռամսյակում նախատեսվում էր դրամավարկային քաղաքականության համեմատաբար մեղմ սցենար: Այդ համատեքստում դրամավարկային պայմանների խստացման հնարավորությունը դիտարկվում էր միայն այն պարագայում, եթե կորսերովեին գնաճի կանխատեսումներից աճի ուղղությամբ նախանշված ռիսկերը:

Իրականում, 2010 թվականի բարձր գնաճի երկրորդային ազդեցությունները չեզոքացնելու և գնաճային սպասումները խարսխելու նպատակով ՀՀ ԿԲ-ն դեռևս ապրիլին շարունակել է դրամավարկային պայմանների խստացումը՝ բարձրացնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը 0.25 տոկոսային կետով և հասցնելով 8.5%-ի: Այնուհետև, մայիս-հունիս ամիսներին ԿԲ խորհուրդը համակարծիք էր, որ գնաճային միջավայրի հետագա ընդլայնման հավանականությունը շատ փոքր է, և ֆինանսական շուկայում ձևավորված տոկոսադրույքների³² միջոցով հնարավոր է առկա գնաճային միջավայրի զսպումը, ինչի արդյունքում կանխատեսվող ժամանակային հորիզոնում գնաճը կձևավորվի $4\% \pm 1.5$ տատանումների թույլատրելի միջակայքում: Այդ իսկ պատճառով նշված ժամանակահատվածում ԿԲ-ն անփոփոխ է թողել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը:

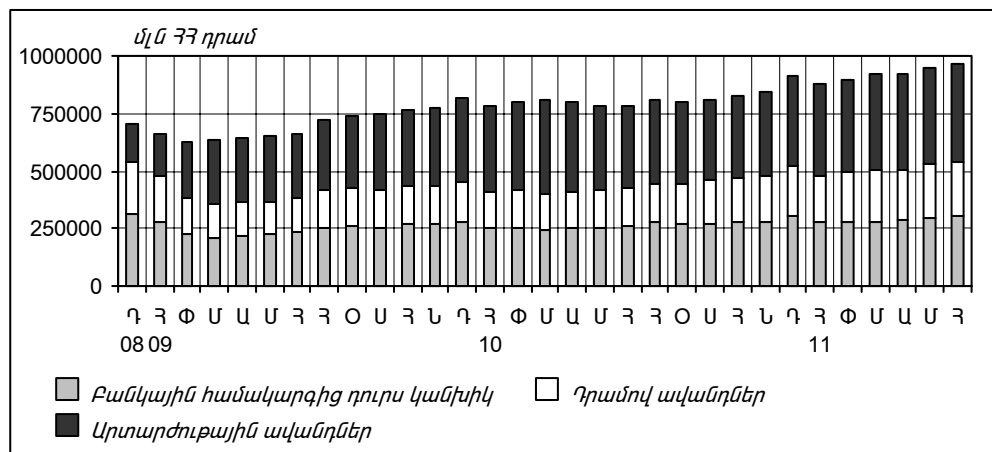
Երկրորդ եռամսյակում դրամավարկային քաղաքականության զարգացումներն հիմնականում համահունչ են եղել ակնկալվող սցենարին: Այսպես, արտարժույթային ավանդները եռամսյակի ընթացքում աճել են 2.0%-ով կամ 8.3 մլրդ դրամով, որն ամբողջությամբ բաժին է ընկել ժամկետային արտարժույթային ավանդներին՝ 14.8 մլրդ դրամ կամ 5.1%, այն դեպքում, երբ ցպահանջ արտարժույթային ավանդները եռամսյակի ընթացքում նվազել են շուրջ 6.5 մլրդ դրամով կամ 5.2%-ով:

Դրամային ավանդներն ավելացել են 4.1%-ով կամ 9.5 մլրդ դրամով, որում կրկին գերակշռել է դրամով ժամկետային միջոցների աճը՝ 7.3% կամ 7.6 մլրդ դրամ, իսկ դրամով ցպահանջ ավանդներն ավելացել են 1.5%-ով կամ 1.9 մլրդ դրամով: Երկրորդ եռամսյակում դրամային միջոցները ներգրավվել են տնային տնտեսություններից:

Ֆինանսական համակարգից դուրս գտնվող կանխիկը եռամսյակի ընթացքում ավելացել է 8.5%-ով կամ 23.6 մլրդ դրամով, որը գրեթե համընկնում է վերջին երկու տարիների նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշին:

Վերոնշյալ շարժերի արդյունքում փողի զանգվածը երկրորդ եռամսյակում ավելացել է 4.5%-ով, իսկ դրամային զանգվածը՝ 6.5%-ով:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում արտարժույթային ավանդների աճի տեմպերը շարունակել են դանդաղել

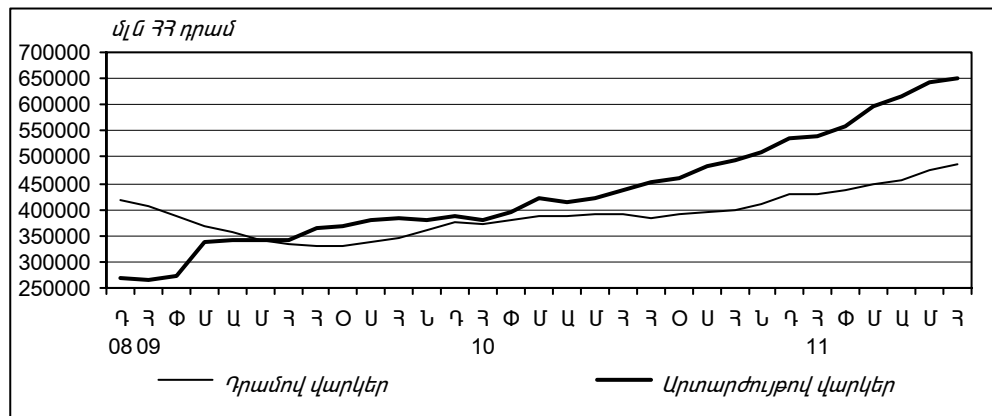

³² Չնայած վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի մակարդակի պահպանմանը, դրամային շուկան երկրորդ եռամսյակում շարունակել է արձագանքել փետրվար-ապրիլ ամիսներին արձանագրված 1.25 տոկոսային կետով աճին՝ դրամով իսկ նպաստելով առաջիկա ժամանակահատվածի գնաճային միջավայրի մեղմմանը:

Չնայած տարեսկզբից դրամավարկային պայմանների աստիճանական խստացմանը, երկրորդ եռամսյակում շարունակվել է վարկավորման ծավալների բարձր աճը՝ 8.7% կամ 92.6 մլրդ դրամ, որի կառուցվածքում արձանագրվել է դրամով և արտարժույթով վարկերի գրեթե հավասարաչափ աճի տեմպ, այդուհանդերձ, բացարձակ արտահայտությամբ դեռևս գերակշռում են արտարժույթով տրամադրված վարկերը՝ 54.3 մլրդ դրամ: Դրանք գերազանցապես ուղղվել են մասնավոր ձեռնարկությունների բիզնես ծրագրերի ֆինանսավորմանը, այն դեպքում, երբ պետական մասնակցությամբ ձեռնարկությունների՝ արտարժույթով վարկերը նվազել են ավելի քան 13.0 մլրդ դրամով: Այս եռամսյակում ևս արտարժույթային վարկավորման հիմնական աղբյուր են ծառայել արտասահմանից ներգրավված վարկային ռեսուրսները և արտարժույթային թղթակցային հաշիվների ավելցուկային միջոցները:

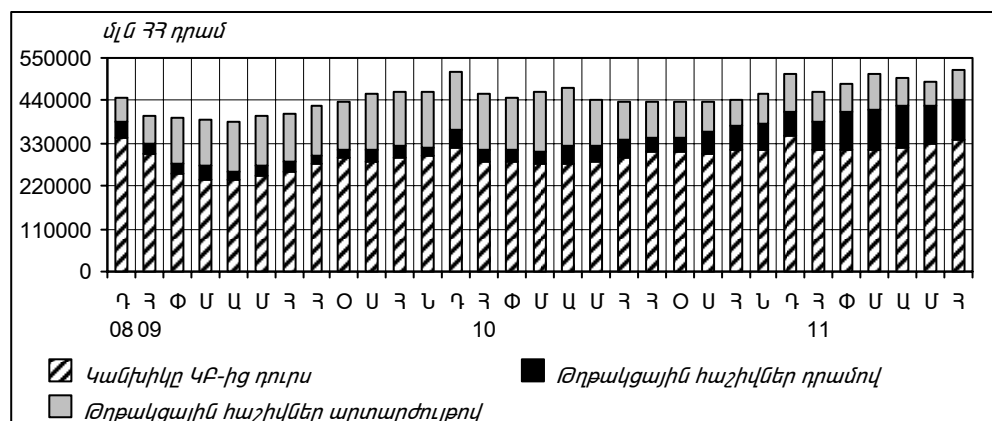
Դրամով վարկերը եռամսյակի ընթացքում ավելացել են 38.3 մլրդ ՀՀ դրամով՝ առավելապես սպառողական վարկերի հաշվին:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում արտարժույթային վարկավորման աճի բարձր տեմպերը պահպանվել են

Երկրորդ եռամսյակում փողի բազայի աճը կազմել է 2.7%՝ բացառապես ԿԲ-ից դուրս կանխիկի 8.5% ավելացման հաշվին: ՀՀ ԿԲ-ում բանկերի թղթակցային հաշիվների միջոցները նվազել են 6.6%-ով՝ պայմանավորված հավասարաչափ և՛ դրամով, և՛ արտարժույթով թղթակցային հաշիվների միջոցների նվազմամբ: Արդյունքում՝ փողի բազայի աճին համահունչ՝ աճել է նաև դրա դրամային հատվածը՝ 5.6%-ով:

Երկրորդ եռամսյակում փողի բազայի աճը բացառապես պայմանավորվել է ԿԲ-ից դուրս գտնվող կանխիկի աճով

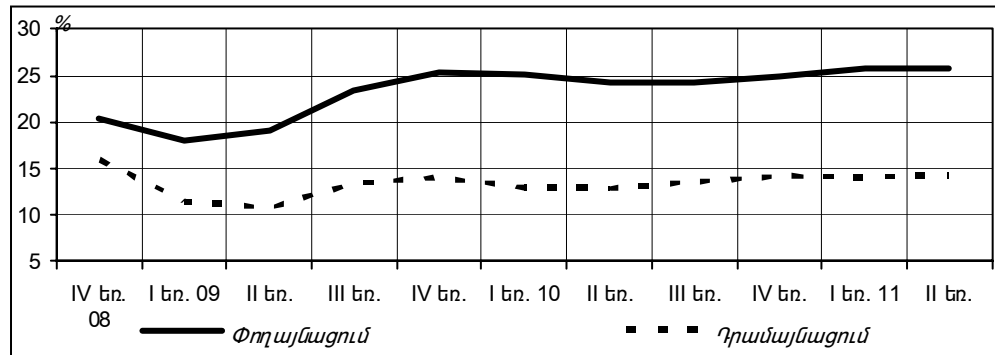

Տարեսկզբին դրամավարկային պայմանների խստացման և իրականացված ապադրարայնացման միջոցառումների լազային ազդեցության արդյունքում 2011 թ. հունիսի վերջին 12-ամսյա կտրվածքով ձևավորվել են դրամավարկային ցուցանիշների հետևյալ վարքագծերը. փողի և դրամային զանգվածներն ավելացել են համապատասխանաբար 23.0%-ով և 25.9%-ով, շրջանառությունում եղած կանխիկը՝ 13.9%-ով, դրամային ավանդները՝ 45.2%-ով, արտարժույթային ավանդները՝ 19.5%-ով, փողի բազան՝ 19.7%-ով և տնտեսության վարկավորումը՝ 37.8%-ով:

Երկրորդ եռամսյակի վերջին տնտեսության դոլարայնացման մակարդակը (արտարժույթային ավանդներ/փողի զանգված) կազմել է 44.0%, որը նախորդ եռամսյակի նույն ցուցանիշի համեմատ նվազել է 1.1 տոկոսային կետով՝ պայմանավորված արտարժույթային ավանդների համեմատաբար ցածր աճով: Նվազում է արձանագրվել նաև նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշի համեմատ՝ 1.3 տոկոսային կետ:

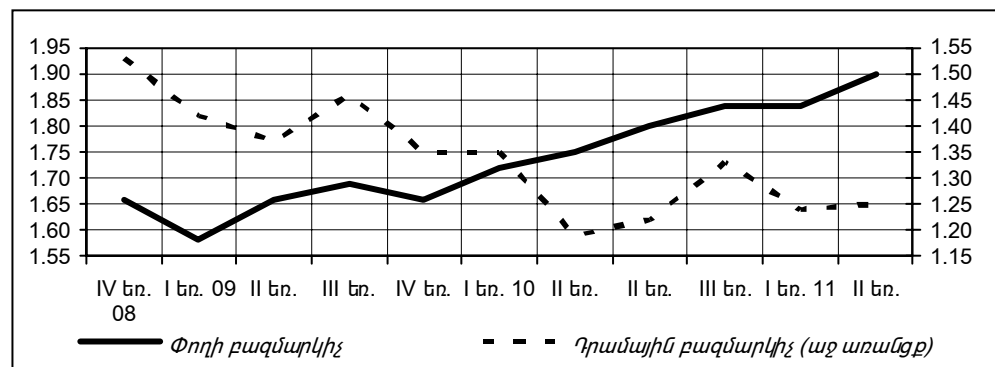
Ֆինանսական միջնորդությունը բնութագրող՝ տնտեսության փողայնացման և դրամայնացման գործակիցները եռամսյակի արդյունքներով կազմել են համապատասխանաբար 25.8% և 14.3%՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշի համեմատ աճելով համապատասխանաբար 7.6%-ով և 12.3%-ով:

**Տնտեսության
փողայնացման և
դրամայնացման
գործակիցները**

Ֆինանսական միջնորդությունը բնութագրող մյուս ցուցանիշները՝ փողի և դրամային բազմարկիչները դրսևորել են հետևյալ միտումները. փողի բազմարկիչն աճել է 3.4%-ով՝ հունիսի վերջին կազմելով 1.9, որի պարագայում տ/տ աճը կազմել է 8.6%, իսկ դրամային բազմարկիչը եռ/եռ աճել է 1.4%-ով, իսկ տ/տ՝ 5.9%-ով:

**Փողի և դրամային
բազմարկիչները**

3.4. ՀԱՄԱԽԱՈՆ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿ

3.4.1. Համախառն պահանջարկ

Ներքին պահանջարկ

Մասնավոր սպառում և ներդրումներ³³. 2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում մասնավոր ծախսումների իրական արտահայտությամբ աճը գնահատվել է շուրջ 6%՝ պայմանավորված ինչպես մասնավոր ներդրումների, այնպես էլ սպառման ոլորտի ծախսերի իրական աճով: Պետական ծախսումները միևնույն ժամանակահատվածում նվազել են մոտ 9%-ով: Պետական և մասնավոր ծախսումների վերը նշված զարգացումների պայմաններում երկրորդ եռամսյակում ներքին պահանջարկն ավելացել է 4%-ով:

³³ Մասնավոր սպառման և ներդրումների իրական աճի երկրորդ եռամսյակի ցուցանիշները ՀՀ ԿՐ զնահատումներն են: Նշված ցուցանիշների փաստացի թվերը 2011 թվականի առաջին եռամսյակի դրությամբ են: Ենթաբաժնում ներկայացված իրական աճի գնահատված ցուցանիշները նախորդ տարվա նույն եռամսյակի նկատմամբ են, եթե այլ բան նշված չէ:

Մասնավոր ծախսումների կառուցվածքում մասնավոր ներդրումների աճը գնահատվել է շուրջ 3%՝ պայմանավորված ներքին և արտաքին պահանջարկի դանդաղ, բայց շարունակական աճի արդյունքում տնտեսության մի շարք հատվածներում շահութաբերության ավելացմամբ: Աճող մասնավոր ներդրումները հիմնականում ֆինանսավորվել են մասնավոր հատվածին տրամադրվող վարկային միջոցներով, մասամբ էլ՝ ներքին տնտեսության աճի արդյունքում ավելացած սեփական միջոցներով:

Մասնավոր սպառումն իրական արտահայտությամբ ավելացել է մոտ 7%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված մասնավոր հատվածի տնօրինվող եկամուտների աճով՝ ի հաշիվ արտասահմանից փոխանցվող դրամական միջոցների ավելացման և ներքին տնտեսությունում արձանագրվող տնտեսական աճի: Մասնավոր հատվածի սպառման աճին որոշակի նպաստել է նաև վարկավորման ծավալների աճը: Մասնավոր ներդրումների և սպառման չափավոր աճը արտացոլում է կազմակերպությունների միջոցների հաշվին իրականացվող շինարարության և առևտրի շրջանառության ծավալների աճը:

Մասնավոր սպառման և ներդրումների վերը նշված զարգացումների մասին են վկայում նաև ՀՀ ԿԲ կողմից հաշվարկվող և հրապարակվող բաղադրյալ տնտեսական ինդեքսները³⁴: 2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում սպառողների վստահության ընթացիկ պայմանների ինդեքսը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել է 4.3%-ով, իսկ տնտեսական ակտիվության ինդեքսը՝ 6%-ով:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակի ընթացքում մասնավոր ծախսումների շարունակական աճի արդյունքում չեզոքացել է մասնավոր ծախսումների և վերջիններիս պոտենցիալ նակարդակի միջև ձևավորված ճեղքվածքը, որն առաջացել էր 2009 թվականի ճգնաժամի հետևանքով: Վերը նշված զարգացումների պայմաններում մասնավոր հատվածի կողմից իրականացվող ծախսումները գնաճի վրա ազդեցություն չեն ունեցել:

Պետական սպառում և ներդրումներ³⁵: 2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում հարկաբյուջետային քաղաքականության ազդեցությունը համախառն պահանջարկի, հետևաբար գների վրա կարելի է բնութագրել որպես մակրոտնտեսական կայունացման ուղղված քաղաքականության շարունակություն, որն արտահայտվել է մասնավորապես պետական ծախսերի տնտեսումներով³⁶:

Ըստ հարկաբյուջետային ազդակի գնահատված ցուցանիշի՝ հարկաբյուջետային քաղաքականության ազդեցությունը երկրորդ եռամսյակում կազմել է 3.1 տոկոսային կետ զսպող՝ կանխատեսված չեզոքի փոխարեն, որը ձևավորվել է եկամուտների 1.3 ընդլայնող և ծախսերի 4.3 տոկոսային կետ զսպող ազդակների պայմաններում: Ազդակի հիմնական շեղումը կանխատեսվածից առաջացել է ծախսերի մասով. ծախսերի տնտեսումներով պայմանավորված՝ արձանագրվել է ավելի մեծ զսպող ազդեցություն:

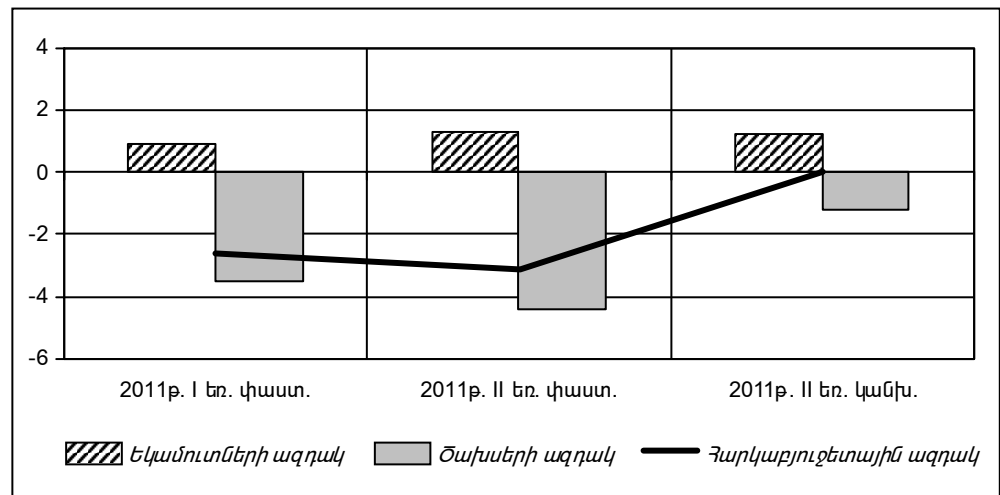
Հատկանշական է, որ 2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում ևս տնտեսության վերականգնման միտումները դրական ազդեցություն են ունեցել ծրագրված համամասնություններին համապատասխան՝ պետական բյուջեի եկամուտների հավաքագրումների ապահովման վրա: Ընդհանուր եկամուտների կառուցվածքում շեղում առաջացել է միայն դրամաշնորհների մասով՝ պայմանավորված բյուջետային աջակցության ծրագրի շրջանակներում նախատեսված շուրջ 7 մլրդ դրամ Եվրոմիության դրամաշնորհի չստացմամբ:

³⁴ Տե՛ս <http://www.cba.am/am/SitePages/statsscci.aspx>

³⁵ Հարկաբյուջետային հատվածի վերլուծությունը կատարվել է երկրորդ եռամսյակի նախնական փաստացի ցուցանիշների հիման վրա (ներառյալ ԾԻԳ-երի միջոցները) կազմված համախմբված բյուջեի ցուցանիշներով: 2011 թվականին հարկաբյուջետային ազդակի ցուցանիշները գնահատվել են 2010 թվականի (բազիսային տարի) համախմբված բյուջեի ցուցանիշների նկատմամբ՝ պայմանավորված տնտեսության վերականգնման դրական միտումներով և հակաճգնաժամային ընդլայնող հարկաբյուջետային քաղաքականությունից հավասարակշռվածի վերադառնալու հանգամանքով: Եկամուտների ազդակը հաշվարկվել է անվանական ՀՆԱ գնահատված ցուցանիշի, իսկ ծախսերի ազդակը՝ պոտենցիալ ՀՆԱ գնահատված ցուցանիշի նկատմամբ:

³⁶ Բյուջեի եկամուտների, ծախսերի և պակասուրդի նախնական փաստացի ցուցանիշները համեմատվել են ՀՀ Կառավարության կողմից սահմանված եռամսյակային համամասնությունների (ԾԻԳ-երը ներառյալ) հետ:

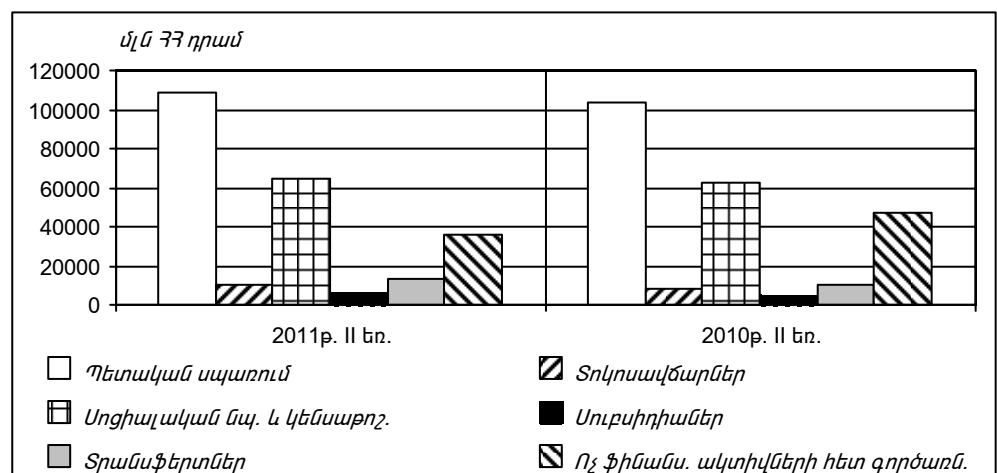
2011 թվականի
երկրորդ
եռամսյակում
հարկաբյուջետային
ազդական ունեցել է
զսպող ազդեցություն

Համախմբված բյուջեի հարկային եկամուտների և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների աճը նախորդ տարվա երկրորդ եռամսյակի նկատմամբ կազմել է 9.5%: Ընդ որում՝ հարկային եկամուտների կառուցվածքում տ/տ նվազել են անուղղակի հարկերի (4.07 տոկոսային կետ) և աճել են ուղղակի հարկերի (4.5 տոկոսային կետ) տեսակարար կշիռները՝ համապատասխանաբար կազմելով հարկերի 57.4%-ը և 32.7%-ը: Ընդ որում՝ 0.4 տոկոսային կետով նվազել է նաև այլ հարկերի տեսակարար կշիռը՝ կազմելով հարկերի 9.8%-ը: Անուղղակի հարկերի նվազումը հիմնականում ակցիզային հարկի նվազման արդյունք է, որը տ/տ կազմել է 25.2%: Վերջինս հիմնականում պայմանավորվել է ներմուծվող ենթակառուցվածքային ապրանքներից ստացվող մուտքերի նվազմամբ: Նշենք, որ անուղղակի հարկերի տ/տ աճը կազմել է 2.4%, իսկ ուղղակի հարկերինը՝ 27.1%: Ուղղակի հարկերի կառուցվածքում աճ է արձանագրվել բոլոր հարկատեսակների մասով, մասնավորապես՝ շահութահարկի աճը կազմել է 43.2 %, իսկ եկամտահարկի աճը՝ 8.5%: Բյուջեի այլ եկամուտների մասով արձանագրվել է նվազում՝ կազմելով 15.0%:

Երկրորդ եռամսյակում ՀՀ բյուջեի ծախսերը, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ, աճել են 0.6 %-ով: Ընդ որում՝ ընթացիկ ծախսերն ավելացել են տ/տ 6.8%-ով, որտեղ պետական սպառումը տ/տ աճել է 4.7%-ով: «Ոչ ֆինանսական ակտիվների հետ գործառնություններ» հոդվածի գծով ծախսերը նվազել են 24.2%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված ինչպես արտաքին դրամաշնորհային ծրագրերի չստացման հետևանքով ծախսերի չկատարմամբ, այնպես էլ ներքին աղբյուրների հաշվին նախատեսված ծախսերի որոշ տնտեսումներով:

ՀՀ բյուջեի ծախսերի
կառուցվածքում երկրորդ
եռամսյակում հիմնականում
նվազել են կապիտալ
ծախսերը

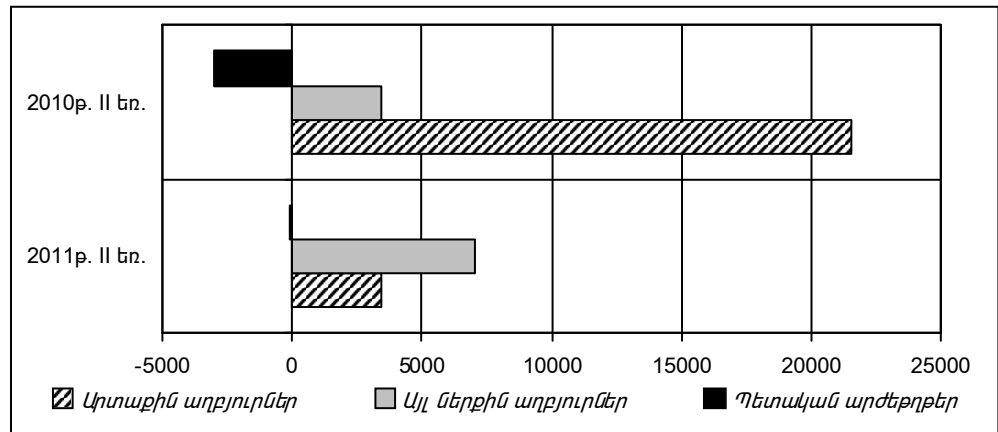

Հատկանշական է, որ «Ոչ ֆինանսական ակտիվների հետ գործառնություններ» հոդվածի գծով ծախսերի կառուցվածքում զգալի ավելացել է ներքին

ֆինանսավորման աղբյուրների կշիռը և նվազել արտաքին ֆինանսավորման աղբյուրներին՝ կազմելով համապատասխանաբար 71.9% և 28.1 % (նախորդ տարի՝ 59.4% և 40.6%):

Եկամուտների և ծախսերի վերը նշված ցուցանիշների պարագայում երկրորդ եռամսյակում ձևավորված բյուջեի պակասուրդը կազմել է 10.4 մլրդ դրամ կամ եռամսյակի համար նախատեսվածի 28%-ը: Վերջինս առավելագույնը՝ 66.3%-ով ֆինանսավորվել է ներքին աղբյուրների հաշվին և 33.7%-ով՝ արտաքին աղբյուրների հաշվին: Ներքին աղբյուրների մեջ գերակշռել են ՀՀ կենտրոնական բանկում գտնվող գանձապետական միասնական հաշվի միջոցները: Արտաքին աղբյուրների մեջ 8.9 մլրդ դրամը կազմել է Համաշխարհային բանկի կողմից տրամադրված վարկը:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում պակասուրդի ֆինանսավորման աղբյուրներում գերակշռել է այլ ներքին աղբյուրներից ֆինանսավորումը

Ամփոփելով առաջին կիսամյակի արդյունքները՝ նշենք, որ տնտեսական աճին զուգընթաց ապահովվել է պետական բյուջեի եկամուտների ծրագրված համամասնությունների կատարումը, իսկ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ՝ եկամուտների աճը կազմել է 9% կամ 32.9 մլրդ դրամ: Ինչ վերաբերում է պետական ծախսերին, ապա կիսամյակի արդյունքում տ/տ նվազումը (ԾԻԳ -երի միջոցները ներառյալ) կազմել է մոտ 1.0%:

Կիսամյակի արդյունքում բյուջեի պակասուրդը կազմել է 22.0 մլրդ դրամ կամ տարեկան ծրագրվածի մոտ 14.8 %-ը:

Ընդհանուր առմամբ, առաջին կիսամյակում իրականացված հարկաբյուջետային քաղաքականությունը մասամբ չեզոքացնելով տարեվերջի ընդլայնող ազդեցությունը՝ համախառն պահանջարկի վրա ունեցել է զսպողական ազդեցություն:

Աղյուսակ 2

Սակրոտնտեսական հիմնական ցուցանիշների 2010 և 2011 թվականների առաջին եռամսյակների աճը՝ իրական արտահայտությամբ

Ցուցանիշներ	2010 - II / 2009 - II	2011 - II / 2010 - II
Իրական ՀՆԱ	8.2	5.6
Ներքին պահանջարկ	7.3	4.0
Սպառում	4.2	5.8
Պետական	7.4	-2.1
Մասնավոր	3.5	7.2
Կապիտալ ներդրումներ	21.4	-2.9
Պետական	0.1	-27.2
Մասնավոր	27.5	2.5
Արտահանում ³⁷		10.0
Ներմուծում		-3.8

³⁷ Վերաբերում է ապրանքների և ծառայությունների արտահանմանն ու ներմուծմանը:

3.4.2. Համախառն առաջարկ³⁸

Մինչ 2011 թ. առաջին կիսամյակում տնտեսության իրական հատվածի զարգացումներին անդրադառնալը, նշենք, որ ՀՀ ԱՎԾ-ն փոփոխության է ենթարկել տնտեսական աճի հաշվարկման մեթոդաբանությունը, համաձայն որի՝ 2011 թ. առաջին եռամսյակում ՀՆԱ տ/տ աճը կազմել է 1.2%³⁹:

Հաշվի առնելով 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում արդյունաբերության և ծառայությունների ճյուղերում ակնկալվածից բարձր տնտեսական ակտիվությունը (ՏԱՑ-ի հունվար-հունիս տ/տ աճ՝ 4.5%)՝ 2011 թ. հունվար-հունիս ժամանակահատվածում, ըստ ԿԲ գնահատումների, կարծանագրվի համեմատաբար բարձր՝ տ/տ 3.9 - 5% տնտեսական աճ⁴⁰:

Արդյունաբերության ճյուղում ավելացված արժեքի աճը գնահատվել է տ/տ 15%-ի շրջակայքում՝ հիմնականում պայմանավորված մետաղական հանքաքարերի արդյունահանման (13.9%), սննդամթերքի (18%), խմիչքի (11.1%), մետալուրգիայի (15.6%) և պատրաստի մետաղե արտադրատեսակների արտադրության (65.5%) ծավալների աճով, որը ինչպես ներքին, այնպես էլ համաշխարհային տնտեսության շարունակական վերականգնման պայմաններում դրսևորված արտաքին պահանջարկի աճի արդյունք է: Գյուղում ավելացված արժեքի աճին մեծապես նպաստել է նաև էլեկտրաէներգիայի և գազի արտադրության ծավալների աննախադեպ բարձր աճը (22.6%)՝ հիմնականում պայմանավորված Իրան արտահանվող էլեկտրաէներգիայի ծավալների աճով:

Շինարարության ճյուղի ավելացված արժեքի գծով գնահատվել է նվազում՝ տ/տ շուրջ 4.6%: Ընդ որում՝ միջազգային վարկերի (70.3% նվազում), կազմակերպությունների (9.8% նվազում) և բնակչության միջոցների (6.1% նվազում) հաշվին իրականացվող շինարարության ծավալների կրճատումը փոքր-ինչ մեղմվել է պետական բյուջեի (6.5% աճ), համայնքների միջոցների (2.4 անգամ աճ) և մարդասիրական օգնության (55.2% աճ) հաշվին իրականացվող շինարարության ծավալների աճով:

Միջազգային վարկերի հաշվին կատարվող շինարարության ծավալների խորը անկումը բացատրվում է նախորդ տարում «Գյուղական ճանապարհահատվածների բարեկարգում», «Ոռոգման համակարգի վերականգնում» և «Կենսական նշանակության ճանապարհների բարելավում» ծրագրերի շրջանակներում կազմակերպվող շինարարական աշխատանքների մեծ մասի իրականացմամբ և Միջազգային համագործակցության շրջանակներում ճապոնիայի բանկի վարկի միջոցներով ֆինանսավորվող շինծրագրերի (հիմնականում՝ Երևանի ՁԷԿ-ի 5-րդ էներգաբլոկ) ավարտով:

Ծառայությունների ոլորտում ավելացված արժեքի աճը գնահատվել է տ/տ շուրջ 4.2%, ինչը հիմնականում մանրածախ և մեծածախ առևտրի ծավալների համապատասխանաբար 2.5% և 3.3% աճի արդյունք է: Մինևույն ժամանակ, մատուցված ծառայությունների ծավալը ավելացել է 6.3%-ով, ընդ որում՝ ավելացված արժեքի աճին մեծապես նպաստել է ֆինանսական և ապահովագրական գործունեության (25.1%), տրանսպորտի (3.1%) և կրթության (7.5%) ոլորտի աճը:

Գյուղատնտեսության ճյուղում գնահատվել է ավելացված արժեքի աճի գրեթե անփոփոխ նակարդակ՝ ինչը անասնապահության թողարկման ծավալների 2% անկման պարագայում բուսաբուծության 17.6% աճի արդյունք է: Ընդ որում՝ անասնապահության արտադրության ծավալների նվազումը ամբողջությամբ պայմանավորված է ձվի արտադրության ծավալների 24.3% նվազմամբ, որը մասամբ փոխհատուցվել է կաթի և սպանդի համար իրացված անասունի ու թռչնի արտադրության ծավալների՝ համապատասխանաբար 0.7% և 4% աճով:

³⁸ Տնտեսության ճյուղերի ցուցանիշները ներկայացնում են 2011 թվականի հունվար-հունիս ժամանակահատվածի համար ԱՎԾ հրապարակած տնտեսության ճյուղերի թողարկման ծավալների հիման վրա ՀՀ ԿԲ գնահատած ավելացված արժեքները: Ենթաճյուղերի ցուցանիշները ներկայացնում են ԱՎԾ հրապարակած 2011 թվականի հունվար-հունիս ժամանակահատվածի թողարկման ծավալների փոփոխությունը՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ:

³⁹ Նախորդ մեթոդաբանությամբ, այսինքն՝ տնտեսության ճյուղերի՝ ՀՆԱ-ում ունեցած կշիռների և աճի տեսանկյունից համընդունարում ստացվում է տնտեսական աճի 2.7% ցուցանիշ, որը համընկնում է ՀՀ ԿԲ գնահատումներին:

⁴⁰ Տես «Դրամավարկային քաղաքականության ծրագիր. 2011 թ. 3-րդ եռամսյակ», «Համախառն առաջարկ» բաժնում՝ ՀՆԱ իրական աճի (կուտակային) կանխատեսման հավանականությունների բաշխման գծանկարի 90% հավանականության միջակայքը:

3.5. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՆ ⁴¹

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակի ընթացքում աշխատանքի շուկայում արձանագրվել է անվանական աշխատավարձերի որոշակի աճ՝ պայմանավորված տնտեսական ակտիվության վերականգնման արդյունքում մասնավոր հատվածում, ինչպես նաև բյուջետային ֆինանսավորում ունեցող որոշ կազմակերպություններում աշխատավարձերի աճով: Երկրորդ եռամսյակում տնտեսությունում արձանագրված անվանական աշխատավարձի աճը համահունչ է եղել տնտեսական ակտիվության բարձր մակարդակի պայմաններում ձևավորված արտադրողականության աճին: Այս զարգացումների արդյունքում երկրորդ եռամսյակում տնտեսությունում արտադրված միավոր արտադրանքին բաժին ընկնող աշխատուժի ծախսերն էականորեն չեն փոխվել, հետևաբար միավոր աշխատուժի ծախսերի փոփոխության ազդեցությունը գնաճի վրա գնահատվել է չեզոք:

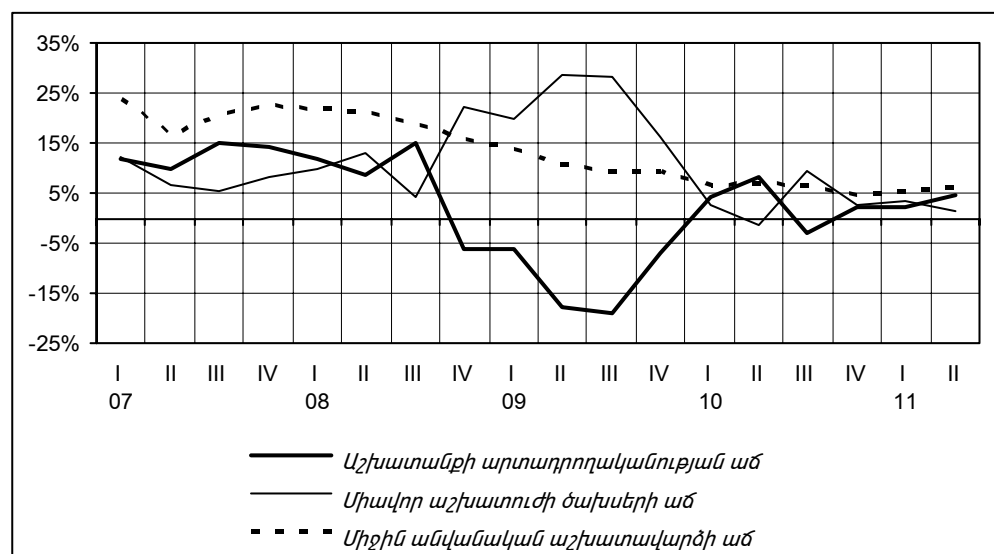
2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում միջին անվանական աշխատավարձի աճը կազմել է մոտ 6%, որն արտահայտում է մասնավոր հատվածում աշխատավարձերի աճը և բյուջետային ֆինանսավորում ունեցող որոշ կազմակերպություններում աշխատավարձերի չափավոր աճը: Նշենք, որ մասնավոր հատվածում անվանական աշխատավարձերի աճի վրա էական ազդեցություն է ունեցել արդյունաբերության և ծառայության ճյուղերում արտադրողականության աճը, աշխատուժի նկատմամբ պահանջարկի աճը, ինչպես նաև նախորդ տարվա ընթացքում արձանագրված գնաճը: Երկրորդ եռամսյակում անվանական աշխատավարձի աճին նպաստել է նաև համալճարի մեխանիզմի ներդրման արդյունքում առողջապահության ոլորտում անվանական աշխատավարձերի աճը:

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում աշխատուժի նկատմամբ պահանջարկը մեծացել է հիմնականում արդյունաբերության և ծառայությունների ճյուղերում թողարկման ծավալների աճի հաշվին: Այս պայմաններում տնտեսությունում զբաղվածների թվի միջին աճը կազմել է 1.3%, իսկ պաշտոնապես գրանցված գործազրկության միջին եռամսյակային մակարդակը՝ 6.2%՝ նվազելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ 0.9 տոկոսային կետով:

Տնտեսական ակտիվության աճի պայմաններում երկրորդ եռամսյակում տնտեսությունում շուրջ 5%-ով աճել է արտադրողականությունը:

Նշված զարգացումների արդյունքում միավոր աշխատուժի ծախսերն էականորեն չեն փոխվել, հետևաբար գնաճի վրա ունեցել են չեզոք ազդեցություն:

Աշխատանքի շուկայի զարգացումները

⁴¹ Աշխատանքի շուկայի՝ երկրորդ եռամսյակի տվյալները 77 ԿԲ գնահատումներն են՝ հիմնված 2011 թվականի ապրիլ, մայիս ամիսների փաստացի և հունիս ամսվա գնահատված ցուցանիշների վրա: Ենթադրվում են երկայնացված աճի գնահատումները նախորդ տարվա նույն եռամսյակի նկատմամբ են, եթե այլ բան նշված չէ:

3.6. ՆԵՐՄՈՒԾԱՆ ԳՆԵՐ ԵՎ ԱՐՏԱԴՐՈՂՆԵՐԻ ԳՆԵՐ

3.6.1. Ներմուծման գներ

2011 թ. երկրորդ եռամսյակում համաշխարհային ապրանքային շուկաներում դրսևորվել են ինչպես հիմնական պարենային, այնպես էլ հումքային ապրանքների գների նվազման և կայունացման միտումներ:

Արդյունքում, ըստ Կենտրոնական բանկի գնահատումների, 2011 թվականի երկրորդ քառորդում ներմուծման դոլարային գները բարձրացել են տ/տ 17.4 տոկոսով (նախորդ եռամսյակում տ/տ աճը կազմել էր շուրջ 22.9 տոկոս):

Աղյուսակ 3

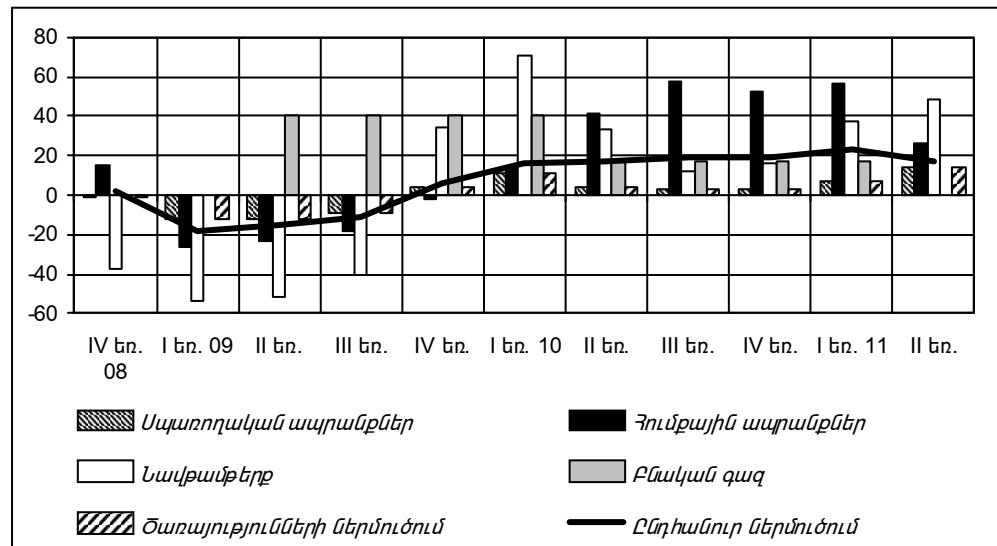
Ցուցանիշներ	II եռ. - 10	III եռ. - 10	IV եռ. - 10	I եռ. - 11	II եռ. - 11
Ներմուծում (ընդհանուր)	17.5	19.3	18.7	22.9	17.4
Ներմուծում (ծառայություններ)	4.3	2.7	3.1	6.9	13.6
Ներմուծում (ապրանքներ)	21.0	23.8	22.8	27.2	18.4
Կապիտալ ապրանքներ ⁴²	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Սպառողական ապրանքներ	4.3	2.7	3.1	6.9	13.6
Հումքային ապրանքներ	40.9	57.8	52.8	56.3	26.2
Աղանձ ⁴²	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Նավթամթերք	33.1	11.8	15.8	36.8	48.8
Բնական գազ	16.9	16.9	16.9	16.9	0.0

Դոլարային գների այս եռամսյակի տ/տ աճը պայմանավորվել է հիմնականում հումքային և պարենային ապրանքների գների բարձր մակարդակների պահպանմամբ, ինչպես նաև նավթամթերքի գների եռ/եռ 11.6% աճով:

Հումքային և պարենային ապրանքների դոլարային գները տ/տ բարձրացել են 26.2%-ով՝ (նախորդ եռամսյակում՝ 56.3%): Ընդհանուր ներմուծման գների վրա հումքային ապրանքների գներն ունեցել են 8.0 տոկոսային կետ ազդեցություն:

Հաշվետու եռամսյակում արձանագրվել է նավթամթերքի դոլարային գների բարձր աճ՝ 11.6%, ինչի պարագայում գների տ/տ աճը կազմել է 48.8% (նախորդ եռամսյակում՝ 36.8% աճ): Արդյունքում՝ նավթամթերքի գներն ընդհանուր ներմուծման գների վրա ունեցել են 3.6 տոկոսային կետ ազդեցություն:

2011 թ. երկրորդ
եռամսյակում դրսևորվել են
ներմուծված ապրանքների
գների նվազման և
կայունացման միտումներ

Ներմուծվող սպառողական ապրանքների դոլարային գների բարձր աճը հիմնականում պայմանավորվել է գործընկեր երկրների փոխարժեքների մեծ արժևորմամբ (6.4 տոկոս), ինչպես նաև գործընկերների բարձր գնաճով՝ 6.6 տոկոս: Նման պարագայում ներմուծվող սպառողական ապրանքների դոլարային

⁴² Կապիտալ ապրանքների և աղանձի գների գնահատումների բացակայությունը պայմանավորված է դրանց փաստացի խիստ մեծ տատանողականությամբ, այդ իսկ պատճառով գների փոփոխությունը գնահատվում է զրոյական:

գները 2011թ. երկրորդ եռամսյակում բարձրացել են տ/տ 13.6%-ով, որն ընդհանուր ներմուծման գների վրա ունեցել է 3.2 տոկոսային կետ ազդեցություն: Ռուսական ռուբլու և եվրոյի փոխարժեքների արժևորման արդյունքում դրանց նպաստումը ընդհանուր ներմուծման գներին եղել է ամենամեծը՝ կազմելով 1.0 -ական տոկոսային կետ համապատասխանաբար:

Անդրադառնալով ներմուծված ապրանքների դրամային գներին՝ կարող ենք փաստել, որ միջազգային գների (ներմուծման դոլարային գների) տ/տ 17.4% աճի և ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար միջին անվանական փոխարժեքի տ/տ 2.7% արժեզրկման պայմաններում 2011 թ. երկրորդ եռամսյակում սպառողական զանբյուղում ներառված ներմուծված ապրանքների դրամային գները տ/տ միջինում աճել են 10.0%-ով:

3.6.2. Արտադրողների գներ ⁴³

2011 թվականի երկրորդ եռամսյակում տնտեսության գրեթե բոլոր ճյուղերում (բացառությամբ շինարարության) արձանագրվել է գների ինդեքսների աճ, որի արդյունքում հունվար-հունիսին ՀՆԱ դեֆլյատորը, ըստ ՀՀ ԿԲ գնահատումների, կազմել է տ/տ շուրջ 108:⁴³

Գների աճը առավել բարձր է եղել *արդյունաբերության* ճյուղում, որտեղ եռամսյակային աճը կազմել է տ/տ 9.7%: Նշվածի պարագայում հունվար-հունիսի աճը կազմել է տ/տ 12.6%՝ հիմնականում պայմանավորված հանքագործական արդյունաբերության՝ 7.9%, մշակող արդյունաբերության՝ 10.8% և էներգիայի, գազի արտադրության և բաշխման՝ 21.4% աճով: Վերջիններս համաշխարհային շուկաներում 2011 թվականի հունվար-հունիսին, նախորդ տարվա առաջին կիսամյակի համեմատ, գունավոր մետաղների գների բարձր աճի, համաշխարհային և ներքին պահանջարկի վերականգնման և էլեկտրաէներգիա արտադրող կայանների համար նոր, համեմատաբար բարձր սակագների սահմանման հետևանք են:

Գյուղատնտեսության ճյուղում եռամսյակի ընթացքում արձանագրվել է գների ⁴⁴ տ/տ 34.1% աճ, որի պարագայում հունվար-հունիսի աճը կազմել է տ/տ 35.9%: Անբարենպաստ եղանակային պայմանների հետևանքով բուսաբուծության թողարկման ծավալների աճի դանդաղ վերականգնման պարագայում բուսաբուծության ոլորտում արձանագրվել է 71.3% գների աճ՝ որին մեծապես նպաստել է կարտոֆիլի և բանջարաբուստանային կուլտուրաների 93.3% և հացահատիկային մշակաբույսերի 66.7% աճը: Արտադրության ծավալների կրճատման, ինչպես նաև մսի գների 30.2%, կաթ և կաթնամթերքի գների 3.7% աճի հետևանքով անասնաբուծության ենթաճյուղում արձանագրվել է 29.7% գների աճ:

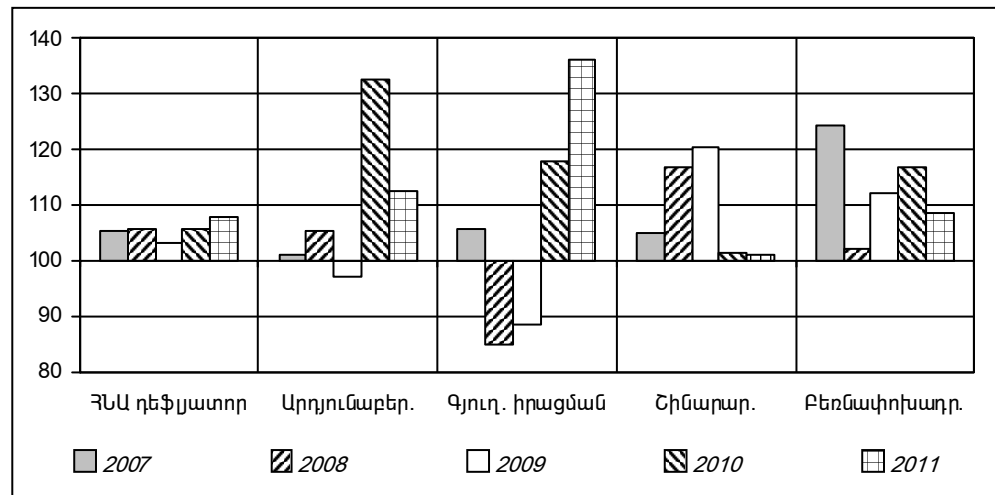
Շինարարությունում երկրորդ եռամսյակում արձանագրվել է գնանկում՝ տ/տ 1.7%, որի պարագայում հունվար-հունիսի աճը կազմել է տ/տ 1%՝ հիմնականում պայմանավորված ճյուղում տարեսկզբից աշխատուժի նկատմամբ աճող պահանջարկի արդյունքում աշխատավարձերի աճով:

Բեռնափոխադրումների գները տ/տ բարձրացել են 3.8%-ով, որի պարագայում հունվար-հունիսի աճը կազմել է տ/տ 8.5%՝ պայմանավորված *երկաթուղային* (7.2% աճ), *ավտոմոբիլային* (3.6% աճ) և *խողովակաշարային* (15.3% աճ) տրանսպորտի սակագների աճով: Ընդ որում, խողովակաշարային տրանսպորտի սակագների բարձր աճը նախորդ տարվա ապրիլի 1-ից գազի սակագների բարձրացման հետևանք է:

⁴³ 2011 թվականի տարեսկզբից ԱՎԾ կողմից հրապարակվում է Տնտեսական ակտիվության ցուցանիշը (ՏԱՑ-ը), որտեղ «Գներ և սակագներ» հատվածում ներկայացված է համառոտ տեղեկություն գների փոփոխությունների վերաբերյալ: Ընդ որում՝ վերջինիս համաձայն՝ գների փոփոխությունները ներկայացվել են ըստ տնտեսության առանձին հատվածների (առանց մանրամասն տեղեկատվության), որի հիման վրա ՀՀ ԿԲ կողմից գնահատել է ՀՆԱ դեֆլյատորի ընդհանուր ցուցանիշը:

⁴⁴ Ներկայացված են գյուղատնտեսական մթերք արտադրողի իրացման գները:

2011 թ. հունվար-հունիսին
գների առավել բարձր աճ է
գրանցվել է
գյուղատնտեսության և
արդյունաբերության
ուղղորտներում

3.7. ԳՆԱԾԻ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐ

ՀՀ ԿԲ-ն ֆինանսական հատվածի կազմակերպությունների, տնային տնտեսությունների և իրական հատվածի ոչ ֆինանսական կազմակերպությունների շրջանում իրականացրել է գնաճի սպասումների վերաբերյալ 2011 թ. երկրորդ եռամսյակի հարցումները:

Չնայած գնաճային ֆոնի մեղմմանը, ֆինանսական համակարգում հիմնականում պահպանվել են հետագա 12-ամսյա ժամանակահատվածի համար բարձր գնաճային սպասումները: Այսպես, թե՛ բանկերի, և թե՛ վարկային կազմակերպությունների գերակշռող մեծամասնությունը՝ համապատասխանաբար 66.7% և 54.8%-ը շարունակել են ընտրել 12-ամսյա գնաճի համեմատաբար բարձր՝ 5.5-8.5% միջակայքը: Այդուհանդերձ, որոշակիորեն ավելացել է ավելի ցածր գնաճային սպասումներ ունեցող հարցվողների տեսակարար կշիռը:

Հարցման արդյունքները վկայում են, որ երկրորդ եռամսյակում էապես նվազել են տնային տնտեսությունների գնաճային սպասումները: Եթե առաջին եռամսյակում գների ընդհանուր մակարդակի աճ էր սպասում հարցվածների 69.4%-ը, ապա երկրորդ եռամսյակում միայն 43.3%-ն է ունեցել նման սպասումներ: Միաժամանակ, ըստ հարցման արդյունքների, գնաճի սպասումների վերաբերյալ անորոշությունը ավելացել է:

Շուկայական տոկոսադրույքների վերաբերյալ առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների՝ մեկ տարվա հորիզոնով սպասումները, ընդհանուր առմամբ, տոկոսադրույքների կայուն մակարդակի պահպանման ուղղությամբ են, չնայած տոկոսադրույքների որոշակի նվազում է ակնկալվում պետական պարտատոմսերի շուկայում:

